

MiMi Gewaltprävention
Mit Migranten
für Migranten

Kurdisch

Parastina tund û tûjîyê li Elmaniya

Rehbera ji bo koçber û penaberên nû yên mêr

Bi alîkariya:

Die Beauftragte der Bundesregierung
für Migration, Flüchtlinge und
Integration

**Ethno-
Medizinisches
Zentrum e.V.**

Impressum

Gewaltschutz in Deutschland – Ratgeber für geflüchtete und neuzugewanderte Männer

Herausgeber:

Ethno-Medizinisches Zentrum e.V.
Königstraße 6, 30175 Hannover

Konzeption, Inhalt, Erstellung:

Duale Hochschule Baden-Württemberg Villingen-Schwenningen (DHBW)
– Institut für Transkulturelle Gesundheitsforschung
Ethno-Medizinisches Zentrum e.V. (EMZ e.V.)
– MiMi Integrationslabor Berlin (MiMi Lab)

Förderung: Beauftragte der Bundesregierung für Migration, Flüchtlinge und Integration

Projektleitung: Ramazan Salman (EMZ e.V.), Prof. Dr. Dr. Jan İlhan Kizilhan (DHBW)

Redaktion: Prof. Dr. Dr. Jan İlhan Kizilhan, Claudia Klett, Ahmet Kimil, Laura Przybyla, Anne Rosenberg, Ramazan Salman, Andreas Sauter, Silvio Schelle

Layout und Satz: Eindruck

Übersetzung: Dolmetscherdienst – Ethno-Medizinisches Zentrum e.V.

Bildquellen: Umschlagbild iStock.com/BijoyVerghese

Seite 2: iStock.com/IG_Royal · Seite 8: iStock.com/KatarzynaBialasiewicz

Seite 15: iStock.com/lathuric · Seite 18: iStock.com/tomozina

Seite 27: iStock.com/nanmulti · Seite 30: iStock.com/BrianAJackson

Alle Rechte vorbehalten. Das Werk ist urheberrechtlich geschützt. Jede Verwendung in anderen als den gesetzlich zugelassenen Fällen bedarf deshalb der vorherigen schriftlichen Genehmigung durch den Herausgeber.

Diese Publikation können Sie jederzeit über die Webseiten „www.mimi-gegen-gewalt.de“ oder „www.mimi-bestellportal.de“ in folgenden Sprachen anfordern: Deutsch, Arabisch, Dari, Englisch, Farsi, Französisch, Kurdisch (Kurmanci), Paschto, Serbisch/Kroatisch/Bosnisch, Türkisch

1. Auflage · Stand: November 2018

Bixêrhatin

Xwendevan ên xweş,

Her mirovek mafê wî heye çarenivîsa xwe destnîşan bike û bi azadî û bê tirs ji tun û tûjiyê bijî. Li seranserî Elmaniya projektê „MiMi – pêşlêgirtina li tund û tûjiyê bi penberan re ji bo penaberan“, ku vê rehberê diweşîne, xwe bi vî karê xwe bi hêz dike.

Ev rehber mêran yên paşmaya dîroka wan penaberî ye, bi hêz dike, da bikari bin wek navber (Mediator) li dor yasa û rêmayên me di pêkvejiyanê de pêzanînan werbigirin û roleke çalak û aktîv ji di pêşlêgirtina li tund û tûjiyê bilîzin. Karê mirov ên navber gelekî giring e, Ji ber her yek penaber bûbe û berê xwe bide Elmaniya, rû bi rû yî hinek dijiwariyan dibe: Ev nehêsan e, ku hatina li welatekî nû de, mirov rêya xwe bibîne û rêma û irf û adetên wî welatê ew bi xwe girtî ye, nû hatiyê de tê bigihe. Gelek tişt ji nêrîna pêşîn ne normal diyar dibin û hin nayêne têgehiştin. Ewe ew cih e, ku navbir tîn, rêma û yasayan zelal dikin û şeweyê piştgirî-û alîkariyê pêşkêş dikin. Navbir ji serboriyên xwe dizanin, ka çawa mirov dikare jîngeheke baş di jîngeheke nenas de ava bike. Bi taybetî dema serpêhatiyên traumayê bi ser de werin. Ew bi wî karê xwe, xizmeteke bê hempa, ku tişteke cihê wê ji mirovekî nû hatiye elmaniya re û jiyanêke xweş bi ser de bibe, nagire.

Ev rehbera li pêşberî hewe pirs ên zor giring dike, daku tund û tûjî bi kar neyê. Di van rûpelên bihên de, yasayên bingeîn û yasayên taybet ji bo parastina ji tund û tûjiyê û diyarkirina rêkên çareseriyê ji wê tund û tûjiyê têne diyarkirin. Ev rehber ji bo xatirê penaber û koçberên mîr e yên nû û her weha hemî ew mirov ên tîkildar bi pêşlêgirtina li tund û tûjiyê ne û karkirin bi wan re ji bo jiyanêke bê tund û tûjî û pêkvejiyanêke bi aştîyane li welatê Elmaniya.

Di gel silav ên ji dil

Annette Widmann-Mauz

Annette Widmann-Mauz,
wezîra dewletê li ba rawêjkara Elmaniya û erkpêdera hukumeta federalî ji bo penaber,
koçber û pêk ve jiyanê

Naverok

Danasîn 4

1. Tund û tûjî çi ye? 6

Çi formên tund û tûjîyê di nav bera mirovan de hene? | Ev tund û tûjîya di nav bera mirovan de, li kû li dar dikeve? | Çi encamên tund û tûjîyê bo yên têkildar hene? | Encam bo zaroka

2. Kengî mirov dikare navê tund û tûjîyê li bizavekê bike? 14

Nirx û pîvanên mîna rastdariya bo tund û tûjîyê | Guherîna nêrînan beramber bi tund û tûjîyê | Çi wateya nirx û îrf û adetên di penaberîyê de heye? | Rêmayên yasayî û zagonên li Elmanîya | Desteseriya dewletê li ser tund û tûjîya li Elmanîya

3. Çima Tund û tûjî heye? 24

Çarçoveya mercên civakî- Tund û tûjî û desthilat | Çi raman in yên tund û tûjîyê rastdar dikin | Tund û tûjîya kultûrî û olî | Kultûra tund û tûjîyê | Sedemên derûnî ji bo serederiyên tundrew | Ecamên ji bo yê tewanbar- mirovên, tund û tûjîyê dikin, nexweş in?

4. Rêkên ji tund û tûjîyê diçin..... 32

Ez dikarim çi li dijî tund û tûjîyê bikin? | Li kû dikarim alîkariyê bikim? | Delîveyên şêwirmendiyê | Terapiya derûnî | Kursên ji bo perwerdehiyeke bê tund û tûjîyê

Ferhengoka têgehên 36

Adrêsên têkiliyan yên bijarte 40

Ev rehber ji kê re ye?

Tund û tûjî li gelek welatan li ser vê zemînê heye, lê bi şêwe û di rewşên cuda de û bi rêjeyêke cuda. Delîve û serederî bo parastina ji tund û tûjîyê jî, ji welatekî bo welatekî din cuda ye. Ev rehbera hanê dixwaze alîkariyê di warê, ku serwextbûna pirsên ji bo mijara tund û tûjîyê li Elmaniya hêsanîtir bibin. Ev rehber dixwaze li dor parastin- û delîveyên pişgiriye pêzanînan bide we, her wisa pêzanînan li dor dan delîveyan bo naskirina serederiyên tund û tûjîyê li ba xwe û li ba yên din, ji bo xweparstin û kêmkirinê. Ev rehber bo wan e, yên mijarê balkêş dibînin, yên hin mirovan nas dikin, ku kartêkirin der encama tund û tûjîyê li wan peyda dibin, wek qurbanî an jî tewanbar, an jî yên kar dikin bi rêzgirtineke heja kar bikin. Bi taybet, ev di be babeta yên bi rêzgirtin serederiyê di gel hevjinên xwe û malbata xwe dikin.

Ev rehber, bi taybetî berê xwe dide koçber û wan mêrên wek penaber yên nûhatî.

Mêr û jin bi şewaz û pîvanên cuda cuda tûşî tund û tûjîyê dibin û ew bi xwe jî tund û tûjîyê cuda cuda bi kar tînin. Serederiya di gel serpêhatiyên tund û tûjîyê û encaman jî ji hev ferq in, ji ber wê jî

Pêzanînen bo mêran û jinan giring in. Ji bo jinên penaber û nû koçber bûyîr rehberêke wan î taybet heye.

Di vê rehberê de, rewşa wan penaber û koçberên nûhatî, yên li welatên din an *civakên* din mezin bûne, li ber çavan têne danînê,

li wir şewaz û pîvanên tund û tûjîyê, belê têgehiştina tund û tûjîyê jî di nav hevjinîyê de û li nav malbatê û serederiya wan di gel, daku ew cîyawaziya bi hêz, di nav wan deveran û tiştên hatî wergirtin li Elmaniya ji hev diyar bibin.

Naveroka vê rehberê çi ye?

Beriya li dor ka çawa pêdiviye mirov xwe ji tund û tûjiyê biparêze were axaftinê, divêt bizanin ka tund û tûjî tête çi wateyê. Naveroka beşê 1. Tund û tûjî dikare di form û pîvanên xwe de cuda bin. Hindek vewejirandin dikarin alîkar bin, ka çi tund û tûjiyê ve bend e. Tund û tûjî ji encamên cuda cuda li ser yên têkildar hene. Ji bo parastina ji tund û tûjiyê û alîkariyê li dema serederiya di gel tund û tûjiyê giring e, wan encamên, ku mumkine diyar bibin, bizanin. Zor caran ew nerehetiyên saxlemiyê di pey tund û tûjiyê re dibin, li ber çav nayên girtin. Ji bilî wê, encam diyar dikin, ka çendî giring rê li ber tund û tûjiyê were girtin.

Di beşê 2, behsa wê hindê dike, dema ku bi karanîna tund û tûjiyê dikare rastdar bibe, bo nimûne, dema pêdiviye mirov bihêne parastin. Li dema tund û tûjî rêpêdayî be û wek neheqî, ji welatekî bo yê din cuda ye. Ev bi nixrên wê civatê ve girêdayî ne, her weha bi şêwe û yasayên wê civatê ve jî bend in. Her wisa jî ji mirovekî bo yê din dikare ciyawazî hebe, ka tund û tûjî çawa tê dîtin û çi weke serederiye normal tête pejirandin. Ji bo parastina ji tund û tûjiyê, nêrîn û dîtinên yên pêwendîdar û yên civaka mirov tê de dijî jî giring e mirov nas bike. Zêdebarî û pê ve girêdayî wê çendê jî wan hemî rêma û yasayan.

Ji bo em baş tê bigihim, ka ji bo çi ev tund û tûjî di nav mirovên civakê de çê dibe, çarçeweya şert û mercên civakî û parvekirina desthilatê di civakê de binihêrin û nas bikin. Ev babet di beşê 3yan de diyar dibe. Li ba her mirovekî mandîbûna derûnî û nexweşiyên derûnî dikarin sedemên bi karanîna tund û tûjiyêke giran bibin. Her yek li gor sedem û çarçoveya şert û mercan pêdivî bi serederiyên cuda cuda hene, daku rêjeya tund û tûjiyê kêmîr le were.

Di beşê 4an de, şirove dike, ka yê têkildar dikare berê xwe bidin kî deverê, eger qurbanî an tûşî tund û tûjiyê bûbin. Navendên têkiliyên bo wan kesên tund û tûjiyê dikin û dixwazin bi dawî binin, diyar dibin.

1. Tund û tûjî çî ye?

Tund û tûjî metirsiya li ser tendurustiyê û carnan jî metirsî li ser jiyana mirovan heye. Ji ber wê jî rêxistina tendurustiya cîhanî (WHO) xwe pê ve mijûl dike. Ew tund û tûjîyê di „raporta cîhanî ya tund û tûjî û tendurustî“ ji sala 2003an destnîşan dike wek:

„Bi karanîna tund û tûjîyê bi şeweyekî bi mebest an bi karanîna rastî ya hêza laş an desthilatdariya *fîzîkî li dijî kesayetiya xwe an mirovekî din, dijî komekê an jî civakê, ya konkrêt an bi rêjeyeke herî bilind bibe sedema birîndarkirin, mirin, zîyanên derûnî, mezinbûneke bi şaşî an *bêbeşkirinê*.“**

Naveroka tund û tûjîyê

- serederiyên ziyandar, ku mirovek li dijî xwe bi xwe bi kar bîne (bo nimûne xwe birîndar bike an xwe bikuje)
- Tundûtûjiya ji hêla mirovekî an gelek mirovan bi kar were (bo nimûne serederiyek xerab li malbatê, êrîş di rêka xerîbekî an di dibistanan de an li cihê kar)
- Bi karanîna tund û tûjîyê di rêka grûpeke mezin de wek Welat, *milîsan* an grûpên terorê, bo cihbichkirina armancên siyasî, aborî an berjewendiyên civakî (bo nimûne şerê bi çekan, qirkirina gelan, bînpêkirina mafê mirovan an jî terorîzim)

Çarçeweya serederiya di gel tund û tûjîyê li gor rêxistina cîhanî ya tendurustiyê ne tenê, birînen laşî ne, lê belê gefxwarinên devkî û tirsandin e jî. Tişta hevbeş di nav bera hemî serederiyên tund û tûjîyê de, ku encamên hemiyan ziyandar in an dikarin ji bo tendurustiya laşî û giyanî ya mirovekî an gelek mirovan bibe heta bi sedema mirinê.

Îro jî, di eynî demê de wateya tund û tûjîyê, bi giştî „sinordarkirina pêkanîna zatê xwe“ ya mirovekî têtê têgihiştin. Tê wateya, ku mirovek di qerardana xwe de, ka çawa dixwaze jiyana xwe bi rê ve bibe, sinordarkirî ye. Ev dikare di rêka mirovan re, lê di rêka hinek rêmayên destnîşankirî in saziyan an jî navendan an di rêka têkiliyên hêzên neheq re di civakê de were encam dan. Ji bo parastina demdirêj ji tund û tûjîyê pêdiviye jî têkiliyên civakî li ber çavan bîne girtin.

Di vê rehberê de li pey vê re dema Tund û tûjî di nav mirovan de rû bide, wisa dema Tund û tûjî ji hêla mirovekî an gelek mirovên din re bi kar were.

* Ferhengoka têgehan ew in hin xweher di deqî de werin pêşber

ÇI FORMÊN TUNDÛTÛJIYA NAV MIROVAN DE HENE?

Tund û tûjiya di navbera mirovan de dikare bi şeweyên cuda be:

- **Tund û tûjiya laşi („fizîkî“)**
Bo nimûne: lêdan, pihîn, êrîşa bi her çi tişt be, porkişandin, şeqamlêxistin, dehevdan, destxistina qirikê, hejandin, şewitandin
- **Tund û tûjiya („derûnî“) giyanî**
Bo nimûne: pîskirin, herdem rastkirin, xeberçorgotin, kêmkirin, pêkenîn (bi gelemperî jî), êxistina bin fişarê, gefxwarin (bo nimûne mirov tişteki bi xwe an bi zarokekî bike an zarokan bibe)
- **Tund û tûjiya cinsî**
Bo nimûne: li dijî hez û viyana yê din mecbûrî karê cinsî bike, tecawizkirin, kirina qehpîtiyê bi darê zorê an wênekişandin/girtina filîm li dema karê cinsî.

Bi taybetî di beşên pîrîvat de zêdebarî wê ev formên tund û tûjiyê hene:

- **Tund û tûjiya civakî**
Bo nimûne: kontrola berdewam, qedexekirina têkiliyan, qedexekirin ji bo çûna kursekî zimanî, qedexekirina derketina ji malê, mecbûrkirina bi rabûna kiriyarên li dijî tîtal û nirxan.
- **Tund û tûjiya mewdanî**
Bo nimûne: bi xwe ve girêdana mewdanî, qedexekirina karkirinê an xwendineke pişeyî, destdanîn û kontrolkirina pereyan bi tena xwe

TUND Û TÛJIYA DI NAV MIROVAN DE LI KÛ LI DAR DIKEVE?

Tund û tûjiya di nav mirovan de, dikare li cihên cuda cuda û bi sedemên cuda cuda li dar bikeve:

- **Di cihên giştî de de**
Bo nimûne di busa an di tramê de, li dîsko
- **Li navendan**
Bo nimûne li xaniyên hevbeş (Kamp), li komeleyan, li kar an li dibistanê
- **Di beşên pîrîvat de**
Bo nimûne di rêya endamên malbatê de, xizm û hevalan
- Eger tund û tûjî di nav hevjinan de an yê berê hevjinên hev de bi kar were, êdî em dikarin navê **„Tund û tûjiya nava malê“** lê bikin. Li vir yê têkildar bêhtir jin in.

Li Elmaniya her yek ji 4an jin di jiyana xwe de dibe qurbana tund û tûjiyê, ya di rêka hevjin an kevne-hevjînî ve li dar dikeve.

Delîvîyên xweparastinê ji cihekî bo yê din cuda ye. Eger têkiliyek an pêvegirêdanek di gel mirovekî de hebe, ku tund û tûjiyê bi kar tîne, bo nimûne mamoste, berpirs an di nav malbatê de, zore mirov bikari be xwe ji tund û tûjiyê biparêze, bêhtir ji mirovekî ku nenas be.

Zêdebarî wê hindê encamên tund û tûjiyê girantir in ji bo mirovên têkildar. Bi taybetî encamên tund û tûjiyê girantir dibin, li nava Malbatê, ji ber ev di cihên taybet de dibin, ku xwedê girevî pêdivî bû bibin cihên parastinê. Li vir Tund û tûjî ji mirovên herî nêzîk der dikeve, ku bi giştî diviya bû bûba cihê piştgirî û parastinê.

Hijmara mezin di van kewdanan de yên tundûtûjiya nav malê dikin ew mên in û jin yên qurban in. Berdewam zarok bi xwe têkildar dibin.

ÇI ENCAMÊN TUND Û TÛJIYÊ BO TÊKILDARAN HENE

Encamên tund û tûjiyê dikarin ji bo têkildaran cuda cuda bin. Ji hêlekê ve, yên Tund û tûjî li wan dibe ciyawaz in. Li hêla din her mirovekî bertekê ciyawaz nîşan dide. Ew jî vedigere wê hindê, ka ew mirovê têkildar çendî piştgiriye ji malbata xwe, hevalên xwe an ji mirovên din werdigire.

Eger ew mirovê tund û tûjî lê dibe bikari be di gel mirovekî li dor baxive û piştgiriye werbigire, bo nimûne bi hevpişkê an jî hevpişka jiyana xwe an di gel hevala xwe, hevalê xwe, baxive, êdî dibe alîkar bo saxlembûnê.

Tund û tûjiya navmalê ne mijareke pirîvat e, belê yeke sezdar e

Kartêkirin û encamên tund û tûjiyê zorbeyî caran li beşên cuda di jiyana mirovî de hene. Hinek ji wan encaman tîne dîtin, yê din nayêne dîtin. Hinek encam yekser di pey bi karanîna tund û tûjiyê re diyar dibin, hinek ji wan bi heyvan an hîn dirêjtir rû didin. Caran zor zehmet dibe, ku mirov bizani be, ka encamên serpêhatiya tund û tûjiyê çawa ne.

Encam ji bo tendurustiyê

Bêhtirîn ziyanên laşê ev in:

- Hestîşikestin, xerabûna di nav regezan de, xwînherikîn ya hundurîn, ziyana li mejî (wek encama lêdana li serî an ketin pey li hevketinê), birînên zû saxlem nabin, şûna birînê (bo nimûne di rêya vebirînê re, sotandinê, zel, itandin), kulbûn, kêmbûna dîtin- û bihîstinê
- Li dema destdirêjiya cinsî, wate mecbûrkirina rabûna bi karê cinsî, zêdebarî wê: birînên qûnê und xwînherikîn, azara berdewam li dema karê cinsî, pelqaz- û kulbûna gurçikan, nexweşiyên cinsî û yê vegirtinê, bêdundebûn, nema karîna rabûna bi karên cinsî (li nik keçikan û jinan jidayikbûnên şaş dibin, nexwestina ducaniyê û kulbûna quzî û xwînherikîna bi ser de)

Hinek ji van birînên laşê û nexweşî dikarin tîmar û saxlem bibin. Ji bo wê xizmetiya nojdarî zor girîng e.

Ew ziyanên tendurustiyê yê bi sedema tund û tûjiyê rû didin netenê laş têkildar dikin, belê giyan an „*derûn*“ jî.

Zorbeyî encaman bo tendurustiya giyanî („*derûnî*“) evin:

- Xerabûna razanê, fikar (lihevketin an tîrsa ji mirinê di rewşên nemetirsîdar de, tîrsa bi cih hêlana xênî an jî odeyê), serêş, dilxelênek, guman lêkirina li beramberî mirovên biyanî, *xemnakî*, xemgîniyeke mezin û guman û şermînî û hest bi gunehbariyê, birahtinê tehl (dubare jiyabûna serpêhatiya tund û tûjiyê li nav mêjî), bêhintengî û hêrsbûn, xermanê dermanê hoşbirê û dermanên din (b.n. dermanê serêşê), hest bi peydabûna hizra xwekuştinê an hewldana xwekuştinê

Bi taybetî ev li tund û tûjiya cinsî bêhtirê caran çêdibe:

- Dilxelandina ji ber laşê xwe, qerfa ji karê cinsî, hezkirina zêde ji karê cinsî, windakirina hesta bi karê cinsî ta bi *qelsbûna* karê cinsî

Bi taybetî ew encamên giyanî, her dem girêdana wan bi serpêhatiyên tund û tûjiyê re tê, belê weke „*kêmasiyekê*“ an „*bê hêzbûnekê*“ dihête nîrîxandin. Ev dikare wî hestê bînîrx bi hêz bike û tîmar û saxlemkirinê zor bike. Dikare wisa were, ku malbat an jî heval û hogir van bi hev ve girêdanan tê negehin û wê serederiyê rexne bikin an fişarê zêde bikin. Ev jî dikare saxlembûnê bi zehmet bike.

Wek gelek birînen laşî, ku tîmar û dermankirinên nojdarî û xizmetguzarî pêdivî bin, ku bikari bin saxlem bibin, wisa jî gelek birînen giyanî pêdivî dermankirin û xizmetguzariyê ne. Ji bo dermankirineke profesiyonel ya birînen giyanî *terapeutên* jin û mêr yên derûnî û her weha bijîjkên jin û mêr yên derûnî têne dan bo xwendinê. Ev dikevin bin barê *razveşartinê/Sirveşartin* de. Ew tişta ku di gel we were axaftin, nabe bo kesekî din were veguhestin (beşê 4, Rêkên derketina ji tund û tûjiyê)

Encamên malbatî û civakê

Mirov weke bûnewerên civakî dibe têkiliyên wan î *civakê* hebin. Ev in bo nimûne malbata wan, heval û nas an hevalên karî.

Tund û tûjiya di nav mirovan de peyda dibe, bêhtir ji van mirovên di vê meydan civakî de dijîne. Kêm caran em dibînin yê tundrewkar li dijî yê têkildar, ji zewiyekî civakî din tê û ew encamên civakî xerab û mezin li şûn xwe dihêlin.

Sinordarkirina ji derdorên malbatê û civakê

Eger Tund û tûjî, bo nimûne di nav hevjiyê de di rêka jihev cudabûnê de an berdanê de bibe sedema bi dawîbûnê, dikare zêdebarî wê di encamê de malbat nepejirîne. Ne her car yê xizim û kar piştgir in bo qurbanîyê tund û tûjiyê, bi taybetî dema ew jin bin. Di hinek rewşan de, yê tewanbar tete parastin, bi taybet dema mêr bin.

Eve li wê vedigere, ka kî ji van hevpişkan çî maf heye. Qurbanîyên tund û tûjiyê êdî zêde dikevin nav tenêtiyê de, hest bi gunehiyê dikin û di rewşa mewdanî de belengaz dibin. Ev alî ji dê û bavan an aliyê din ji hêla malbatê ve nayêne pejirandin, zarok jî êdî berdewam dikevin bin barê vê xemê de. Bi wê sedemê nasnameya aliyekî ji dê û bavan tete nepejirandin.

Hun dikarin wisa alîkar bin

Dibe hun mirovinan nas bikin, di malbatê de an hevalên derdora we, yên rewişta wan seyr e an rerwişta wan hati be guhertin. Dibe hun hin mirovan nas bikin, bêhinteng bin an zû tore dibin, an ji nişka ve têkiliya dibirrin û xwe vedikişînin. Dibe ev be, ku bi sedema tûşîbûna cureyên tund û tûjiyê ye. Li vir eger rewişt ne bi mebest lê were nerîn, dikare alîkar be, lê weke peyveke birîna giyanî be. Ew dikare alîkariyê bike, wê têkiliya di gel wî mirovî de biparêze an li têkiliyê bigerî, bêy ku ew bi nerehtiyê hest bike.

Kartêkirina li malbatê

Guvaşa civakî ji hêvîkirinan tê, ew yê malbatê an derdora wan ji ber bi rewîştên mirovêkî ve girêdayî. Sedema hêvîkirinê gelek in, ji wan bi zayend ve girêdayî ye. Li ser van nêrînên destnîşankirî, ka ew mêr û ew jin (di heman demê de ji ew xort û ew keç) rewîšta wî çawa ne, çi serederî rast e û çi şaş e. Ev nêrîn, ku pêdivî ye mêr çawa serederiyê bike, gelek caran hizir hene bi „hêzê“, „parastevan“ an „malxuyê malê“ bend e.

Di hin rewşan de dibe sedema, ku xort an mêr di nav malbatê de mecbûr bibin tund û tûjiyê bi kar binin, bo nimûne hizra parastina „şerefa“ malbatekê.

Eger mêr bibin qurbanê tund û tûjiyê, êdî wisa dibe, ku ew wê hêvîkirina bi wan ve girêdayî nikarin pêk binin, ji ber ew bi xwe pêdivî piştgiriyê û alîkariyê dibin. Ev dikare bibe sedema kêşeyan an bibe nepejirandin ji hêla malbatê an derdora wê ve ya civakî û ew ji dihêle yê têkildar bi xwe nepejirîne. Di eynî demê de ji yê dijberî bi xwe tûşî tund û tûjiyê dibe, hizra ku mêr „mêrekî bi hêz e“. Bi taybetî li dema tund û tûjiya cinsî yê qurbanî zorbeyî caran hest bi şermeke mezin û gunehekî dike û ji ber wê ji nema dikare vê babetê bi mirovên pêbawer re ji baxive.

Qurbanîyên tund û tûjiya cuda neke, ç mêr û çi jin, negunehbar û ne ji berpirsiyar in di ber tund û tûjiyê de, ya li dijî wan dibe.

Eger tund û tûji demeke dirêj berdewam kir, dibe ku bibe sedemê bêhtir ji vêkêşana ji jîngeha civakî. Bawerî bi ewlehiya xwe dihête windakirinê. Nixrên mirov î taybet tenê diguhertin. Cihan wek gefxwarinekê dihête dîtin. Zor dibe, ku mirov biçe kar bike.

Encamên metirsîdar yê malbatî û civakî dikarin wê kartêkirinê bikin, ku mirovên têkildar bixwaze encamên giran yê tund û tûjiyê, yê li tendurustiya wî bûne veşêrin an hîn ji tehemul bikin.

Alîkariya ji navendên şewirmendiyê

Navendê şewirdariyê ji bo qurbanîyên tund û tûjiyê alîkariyên profesiyonel pêşkêş dikin. Li wir dikarin li ser encaman bêne axaftin *pîvan* û delîvîyên piştgiriyê bêne dîtin. Kesê têkildar ew e yê her dem bi xwe biryarê werdigire, ka çi cure alîkariyê bistîne û an dixwaze *gîlî* li ba navendên polîsan bike an na. Di şewirmendiyê de, çi ji serpêhatiyên wî an biryarên wî nayên na kirin, lê serederiyê di gel mirovê têkildar her dem bi rêzgirtin û têgehiştin tê kirin.

Li vir ji yasaya razveşartinê ji bo şewirmendê an şewirmenda nabe ew tiştê hatî axaftin ji hin din re were veguhestin.

Ji bo tund û tûjiya di nav male de û tund û tûjiya cinsî gelek alîkarî bo pêşkêşkirinê hene û taybet bo jinên têkildar in, ji ber rêjeya herî bêhtir tûşî tund û tûjiya nav malê û tund û tûjiya cinsî dibin, jin in. Li gor herêmê hindêk mêr jî hene ku tund û tûjî li wan tê û ji bo wan alîkariyên taybet têne pêşkêş dibin.

Pêşkêşiyên piştgiriya ji bo mêran jî hene, yên bi xwe tund û tûjî kirine û dixwazin fêr bibin, çawa di gel mirovên din bi rêzgirtin serederiyê bikin an bê tund û tûjiyê serederiyê di gel kêşeyan bikin (beşê 4 Rêkên derketina ji tund û tûjiyê binêre)

ENCAMÊN BO ZAROKAN

Eger zarok bibin qurbanîyên tund û tûjiyê, encamên wan di gelek beşan de xwe nêzîkî yê li ba mezinan dike. Zarok jî şopa birînen laşî û yên giyanî, ji wan rûdanan bi xwe re hildigirin. Lê serederî bi wan re dikare ji hev cîyawaz be. Wisa hindêk zarok gelekî bêdeng dibin û xwe ji komê vedikêşin, hinek zû bertekê nîşan didin û bêhînteng dibin. Dibe weha jî bibe, ku zarok nehêle lê diyar bibe, daku nebe derdek ji dê û bavan re.

Tiştê alîkariya zarokan bike, ku li ser serpêhatiyên xwe ya tund û tûjiyê baxivin, ev alîkariyeke pir baş e di têkiliyên di gel dê û bavan de.

Tund û tûjiya nav dê û bavan de („tund û tûjiya nav malê”) encamên xerab li zarokan jî dîkin. Eger li zarokan bi xwe jî lêdan nekeve, sixêf neyên wan an destdirêjî li wan neyê kirin, tenê bi hevketin di navbera dê û bav de bibînin an bibhîzin an ne rasterast bibhîzin. Encamên giyanî gelekî zor in, mîna ku zarok bi xwe qurbanî be:

- Hestkirina bi netîştûna (bêqîmetiya) xwe
- Poşmanî li dor qelsiyên aliyekî ji dê û bav, bihêzbûna bêgaviyê di rewşên jiyanê din de jî.
- Nerazîbûna ji xizmetên di dibistanê de
- Bergiriya di ber yê tewanbar de, ji ber hêza wî bi şaşî mîna ewlehiyê rast têne wergirtin.

- Wergirtina rola nimûneyan bo jin û mêran: Zarok, dema tûşî tund û tûjiyê dibin, Ew zarokên bûbûn qurbanên tundûtûjiya nav malê, bi xwe dibin tundrew di têkiliyên dereng de.
- Bargiraniya karsazê veşartî: Gelek caran dê û bavê li zarokan qedexa dikin, ku li dor tund û tûjiyê di navbera wan dibe, baxivin, ji ber yê tawanbar dikare li mehkemê were cezakirin. Ev bo zarokî guvaşeke mezin e, hest bi gunehî dikin û nikarin alîkariyê werbigirin.
- *Traumayên* zor: Ev tund û tûjiya gelemper dikare bibe sedema xwe vekişînê ji nav civakê, er girantir lê were, dikare bibe sedema xwekuştinê.

Zarok wek qurbaniyên tund û tûjiyê ji hêla dê û bavan ve

Ya herî zor, encamên wan li ser zarokan, eger tund û tûjî li nik dê û bavên wan an xizm û karên wan yên nêzik bibe. Êdî baweriya zarokan bi mirovên din ziyan bi ser de tê, ji ber xwedê giravî ew mirovên ku diviya wî xwedî bikin û biparêzin, wa tund û tûjiyê lê kirine. Êdî mal nema hestê parastinê dide zarokî, lê dibe cihê xeman, ku zarok zehmetiyê dibîne, jê direve.

Gelek zarok dikevin rewşeke giyanî xerab de. Gelek ji wan nikarin beramber tund û tûjiya aliyekî ji dê û bavan rawestin, lê li nik xwe li kêmasî û gunehan digerin û kî nê ji xwe digirin. Gelek zarok xwe li beramber tund û tûjiyê radigirin, daku malbat ji hev nekeve. An jî dikevin bin darê zora yekî ji dê û bavan, ku behsê tund û tûjiyê ji kesekî ji derve re nebêje.

Eger zarok demeke dirêj tûşî tund û tûjiyê bibin, êdî dikare bibe sedema têkçûnên domdar di pêşketina kesayetiya wan de. Ev tê wê wateyê, ku kesayetiya wî di mezinbûnê de jî birîndar e, çiqasî tund û tûjî ji zû ve nema be. Nexweşiyê derûnî mîna „*Borderline*“ (nexweşiyek e, ku hest tevî hev dibin) an „*tirsa-berbestkirî ya têkçûna kesayetiye*“ dikarin encam bin.

Eger guman hebe, ku tund û tûjî ji hêla dê û bavan re li zarok bûye, hinga divê bi baldarî were berdeewamkirinê, guvaş û tund û tûjiya dê û bavan lê kêmîr bikin. Guftûgoyeke şêwirmendiye li navendeke şêwirmendiye an li ser alîkariya bi telefonê (li kapîtelê 4, Rêkên derketina ji tund û tûjiyê binêre) dikare bibe alîkar, delîveyên alîkariyê, ew yên zarokan di rêya dguftûgoyê re baş biparêzin

2. Kengî mirov dikare bibêje ev tund û tûjî ye?

Hinek caran di gel ku encamên rabûna bi tund û tûjiyê gelekî giran in ji malbatê an ji civakê têne pejirandin, nayên sezadan, an wek serederiyeke „normal“ tê pejirandin. Caran ev tişt di rêya adet û titalan de an di rêka zagonên welatî de têne xwestin jî û wek rêyeke yasayî tê hesabandin. Kengî tund û tûjî were qebûlkirin an pêdivî bibe, ji welatekî bo yê din, her weha ji civatekê bo ya din, ev girêdayî nîrx û rê û resmên wan deveran in.

Zêdebarî wê ji hev cudabûna pejirandina tund û tûjiyê di bingehê de in di civatekê de bi forma civakê ve bend e. Li Elmaniya wek „Formeke civakî moderin“ rê li ber tund û tûjiyê tenê bi bîrara dewletê bibe û tenê, dema çu rêyeke din nebe, ku rêgir be li ber tund û tûjiyê (li kapîtelê jêrê binêre „Desteseriya dewletê li ser tund û tûjiya li Elmaniya“). Di vê rewşê de, mirov behsa tund û tûjiyê nake, lê behsê destûrdana cihbicihkirinê an tevdîrên polîsan dike. Pêdiviye ew metirsiyê rakin û rê li ber sûcên sezadanê bigirin. Pêdivî ye polîs li Elmaniya li gor yasa çî bo wan nivîsî be tevdîrên serederiyê bigirin (Yasay polîs).

Di wan kewdanên din de, tund û tûjî sezadar e. Armanç ew e, di wê rêkê de berdewamiya tund û tûjî kêmîr lê were.

NIRX Û PÎVAN MÎNA TÊGEHIŞTINÊ BO TUND Û TÛJIYÊ

Di hindek herêm û welatan de mirovên tund û tûjiyê dikin û encamên giran bo qurbanîyan li dûv tîni ji hêla malbat an jî civatê ve têne pejirandin. Ew wek karekî rûmetî û wek „normal“ tê dîtin û nayê sezadan. Carnan ev kar di rêka rê û resmên civakî di yasayên welatî de bin û wek karekî yasapêdan lê tete nêrin.

Bo nimûne:

- Li hin welatan mafê mêran yê yasayî heye, ku çavdêriya biryarên aborî yê jinên xwe bikin. Tenê di bin mercên destnîşankirî de, dikare kar bike û pereyên xwe werbigire (> tund û tûjiya mewdanî).
- Adet û titalên kevneşopî li hin herêman wê yekê ferz dikin, ku hin parçe ji laşê keçikê bêne birîn, wate labiya û *zîlçik/Klitoris*. Sinnetkirina jinan Tund û tûjî ye (> tund û tûjiya laşî ye).
- Di hin welatan de, zindankirina bi zulum û bê serûber heye, hinek ji wan tûşî bêqîmetkirinê, îşkencekirinê an destdirêjîyê ji hêla xizm û karn, polîsan an asayîşan û çî delîve û belge bo wan tune ku bibin ber dergehê dadgehê (> tund û tûjiya giyanî, laşî û cinsî).

- Di hin welatan de mafê mêr heye, li dema şêkirin bi fermî bibe, kîjan û her dema bixwaze cins di gel jina xwe bike. Çi derfet bo jinê tune ye, bibe hevpişkê biryarê, ku di wê kêlikê de gêla wê heye karê cinsî bike an na. Karê cinsî dijî hez û daxwaza jinê pêk tê, ew dijî tund û tûjî ye, ku li Elmaniya dikeve bin navê seza de. (> Tund û tûjiya cinsî). Her weha wisa ye, dema herdû bi hev re ne zewicî jî bin.

Ji civatekê bo civateke din, carnan ji malbatekê bo malbateke din, ji hev cuda ye, ka kengî tund û tûjî têtê pejirandin û kengî na. Ew bi resm, nirx û titalên kevneşopî ve bend in, bo nimûne bo wê hizrê ye, ka mêr an jin çawa serederiyê dîkin û zarok çawa qîmetê mezinan digirin. Her wisa nêrîn û dîtina mirovan, ku di nîrxandina mirovan de, dikarin şêweyên cîyaz hebin, her yek li gor girêdana mirovî ya regez an jî olî, ku rê li ber tund û tûjiyê vedike.

Ev nîrxandinên civakê xwe bi demê re diguherînin, weke çawa şêweyê jiyanê, nîrxên wê jî û kevneşopiya her civatekê bi demê re, ku xwe diguhere. Bi wê ve girêdayî jî, pêşdeçûna wan maf û yasayan yê welatekî ye.

Mafê zarokan di perwerdeyeke bê tund û tûjî heye

GUHERÎNA LI HEMBER TUND Û TÛJIYÊ

Beriya 50 salî, li Elmaniya mafê mamosteyê mêt û jin hebû, ku bi daran li şagirtên nêr û mê ji bo perwerdekirinê bidana. Ji sala 1973an ve li gor yasayê hatiye qedexekirin. Ji sala 2000 ve, li gor § 1631ê movika *pirtûka yasayê ya hevwelatîyê =Bürgerlichen Gesetzbuches (BGB)* mafê zarokan heye, ku perwerdekirineke bê tund û tûjî di malbatê de bibinin. Di dema nîfşên dê û bav û taybet dapîr û bapîran de sezadana fîzîkî, ya laşî di nav malbatê de hîn karekî normal bû.

Zêdebarî wê, paralêl nîrx di perwerdekirina zarokan de têne guhertin. Di dema nîfşên bav û bapîran de ta, et û guncandin gelekî girîng bû. Tund û tûjî weke sezayekî bo wan yên li gor rêmayan serederî nekirane û wek sedemekî dihate dîtin, daku zarok, fêrî yasa û rêmayan bibin. Birîndarkirina laşî û ya giyanî, kêr li ber çavan dihate danînê an jî bi cedî nedihat wergirtin.

Pêdiviyê îro zarok parastî mezin bibin û bikari bin baş bi pêş bikevin. Di destpêkê de, ya girîng neguncîna di gel daxwazên heyî ye, belê pêşdebirina kesayetiya xwe bi xwe ye. Ev dibe alîkar bi hizrên demokrat re. Zarok îro di yasayê de „Mafê ji bo alîkarî di pêşdeçûn û perwerdekirina ji bo rabûna bi barê berpirsiyariyê û kesayetiyeke civakî çalak heye“. (*Pirtûka yasayê ya civakî*, Sozialgesetzbuch – SGB VIII § 1 Artikel 1).

Di gel ku guherîn di yasayan de hatiye kirinê, gelek caran hîn jî tê, ku Dê û bav bi tund û tûjiya fîzîk, laşî û giyan zarokan seza didin. Ev bo nimûne bi vî şêweyê dibe, şeqamek li peleguhê û riswakirin. Ev ji ber çi ye? Di perwerdekirina zarokan de berdewam asteng der dikevin an hîn rewş hene, ku tê de sinor bo zarokan têne danîn. Wisa rewş dikarin stresê bo dê û bavan peyda bikin. Eger Dê û bav bi xwe, dema zaroktiyê di wisa rewş de lêdanê bixwe, êdî dikare weha bibe, ku ew bi xwe bikeve wisa rewşeke bi strê û nexwestî de û ew serederiya li gel wî hatî kirin, ew beramber zarokên xwe bi kar bîne.

Dibe ku te nimûneyek jî bo wê nebe, ka çawa mirov dikare serederiyê di gel rewşeke weha bike bêyî bi karanîna tund û tûjiyê. Dibe hun jî bixwazin bi nîrxên kevin ve girêdayî bin, ji ber hun hizir dikin. „Evê ziyan li min jî nekir“. Di biwarê perwerdekirina zarokan de bo wan kesan, yên bi rêzgirtin perwerdeyê bê bi karanîna tund û tûjiyê fêrbibin, kursên cuda û şêweyên alîkariyê hene (kapîtelê 4an. Rêkên derketina ji tund û tûjiyê, binerin)

Guherînen civakî yên pêdivî, daku Tund û tûjî kêmtir lê bihêt ew in, yên zorbeyî caran bo mirovan bi prosa fêrbûnê ve bend in. Hinek caran tê xwestin, ku mirov amade be û guherînekê di nîrx û nerînen xwe de çê bike.

WATEYA NIRX Û KEVNEŞOPIYÊ LI PENABERTIYÊ ÇI YE?

Wek mirov em di zarokatiya xwe de ne tenê zimanê mirovan, yên derdorên me, belê, kî û çawa jî serederiyê dikin, bo nimûne mêr û jin, mirovên genc û yê pîr û kal, di cihên taybet de an yên giştî de. Tiştê pê ve jî bend, kî tund û tûjiyê beramber yê din dikare bike. Ya herî bêhtir em di nav malbata xwe de fêr dibin. Ev fêrbûn, automatîkî pêk tê, bêyî ku em xwe pê biêşînin û bêyî ku em hest bikin. Têgeha pîspor bo wê eve „Bicivakîbûn = Sozialisation“

Wek em çawa dikarin zimanê dayîka xwe bipeyivin, bêyî ku em rêmayên rêzimanî fêr bûbin, wisa jî em dikarin „Rastî“ li welatê xwe ragirtinê fêr bibin, bêyî em fêrî rêmayên pêkvejiyanê bûbin.

Eger em xwe di welatekî din de bibînin, ne tenê divê em xwe fêrî zimanê wan bikin, belê her weha jî rêmayên pêkvejiyanê. Bo nimûne çawa ez ê silavê bidim kesekî din, ka çawa ez ê di wergirtina civanan de bo hevdîtinan di dema xwe de amade bim an tê çî wateyê, dema jineke biyanî bi min re bipeyive. Ez rêmayên pêkvejiyanê nas nakim, dibe netegehiştinek çêbibe an ne pejirandinek, bêyî ku were têgehiştin çima.

Dibe, ku ez serederiyeke bêrêz bikim, di gel ku dixwazim serederiyeke bi rêz bikim. Dibe ku bi wê serederiyê, ez yasayan bînpê bikim, bêyî ku bizanim û bixwazim. Ji ber wê jî mana dema pêşî di welatekî

biyanî de gelek caran demeke nexweş e. Lê ew delîvekê dide, ku ew ragirtina mirov, ya automatîkî li welatê xwe fêr bûyî, li ser hizrê bike û şêweyê ragirtinê yên nû fêr bibe û wan biciribîne.

Gelek ji wan dikare bi rêka çavdêrî û wek wê kirinê were fêrkirin. Ji bo piştgirî bibe, rêmayên pêkvejiyanê li Elmaniya nas bikin, zêdebarî wê pêşkêşiyên ciyawaz hene, bo nimûne kursên fêrbûna zimanî, kursa hevguncînê, agahiyên li ser malperên internetê an jî xizmetkariyên civakî di cihên manê de. Li dema nezalabûnê an jî bi xwenebaweriyê delîve heye, pirsê bikin. Eger ew şêweyên serederiyê nehatin têgehiştin, gelek caran guftûgoyek sûdê dide, bo nimûne bi mirovan re, yên di wî welatî tî, lê eve demeke dirêje li Elmaniya dijîn, an di gel heval û hogirên elmanî ne.

Naskirina rêmayên pêkvejiyanê gaveke giring e, daku li welatekî rêya xwe ya rast bibînin. Di heman demê de pir gengaz e, ku hin rêma an şêweyên serederiyê hebin, di destpêkê de li mirov xweş neyên. Li vir gelekî giring e, ku mirov hizir bike an bipirse, ka wateya van serederiyan dikare çî bibe. Pir caran di wir de ew şêwe serederî dikare were têgehiştin û dikare were pejirandin.

! Nirx û mafên civakî bi wê jî girêdayî ye, kî li hemberî kê dikare tund û tûjiyê bi kar bîne. wate, dibe dema şeweyek wek şeweyê rastteqîne pê hest were kirin, dibe jî, ku di rêka wê re li Elmaniya yasa bêne têperkirinê û gefa sizaya bête kirinê. Ji ber vê yekê giring e, ku yasa û mafên elmanî bêne naskirin, daku tişta nexwestî, bêhemd neyê têperkirin. Zêdebarî vê bi hêsanîtir, xwe û mirovên din biparêzin, dema mafê mirovî bi xwe naskirî bin.

Bo nimûne:

Dema mirov li dema axaftinê li çavê mirovê din nenere, dikare ev kar mîna nîşaneke bêrêziyê bermaber wî û wek necidiyetê jî were dîtin, di gel ku ew dikare mîna nîşanekê be ji bo dîlnizmiyê.

Eger rêmayên civakî „şaş“ werin hestkirin, dikare ji wê be jî, ku pêşniyarên bi nirx yê welatê nû lê binecih bûyî ji yê xwe, yê jê fêr bûyî ne wek hev bin. Ew pêşniyar dikarin li dor wê bin, bo nimûne çî maf bo mêr, jin, zarok, dê û bav an jî kes û karên oleke destnîşankirî an neteweyek hene.

Bihtirîn caran em nizanin, ku me hin pêşniyarên bi nîrx yê em fêr bûyî hene, ji ber em fêrî wan bûne, bê ku em pê hest bikin. Carnan jî em nizanin, ka me çi pêşniyarên bi nîrx hene, ji ber ew bo me normal û bêguman diyar dibin. Eger em li welatekî din bijîn, ew êdî giring e, nîrxên xwe yê taybet binasin, û yê welatê hun nû lê niştecih bûne jî. Gelek caran ew cudahiyên di nav nîrxên welatê mirovî û yê welatê biyanî dihêle mirov hizir bike an dan û stendinê û guftûgoyê li dor bike.

BINGEHÊN YASAYÎ Û ZAGONÊN LI ELMANIYA

Mafên bingehîn li Elmaniya di *destûra bingehîn* de (artîkel 1 – 19) hatiye çesipandin. Bo nimûne mafên giring ev in

- Mafê jiyanê û selameta laşî (Artîkel 2, movik 2),
- yeksanî di navbera mêr û jinê de (Artîkel 3, movik 2),
- Parastina ji cudakariyê ji ber regez, neseb, ziman, welat û cihê jê hatî, bawerî, ol an nêrîna siyasî an seqetbûn (Artîkel 3, movik 3) û
- Mafê ji bo azadiya bîr û baweriyên, azadiya wijdanî û azadiya olî û rêzgirtina li azadiya pejirandina îdolojîyan (Artîkel 4, movik 1).

Destûra bingehîn bi tevayî mirov dikare di internê de, di bin www.bundestag.de/grundgesetz (bi elmanî) bibîne. Hun dikarin bo nimûne wergerandina destûra bingehîn bi van zimanan, çînî, erebî, farisî, ferensî, îtalî, polînî, rûsî, serbî, spanî û tukî li vir www.bamf.de/SharedDoc/Anlagen/DE/Publikationen/Broschueren/das-grundgesetz.html bibînin. Destûra bingehîn zêdebarî wê jî naveroka ji kursên pêkvejiyanê ye.

Di pirtûka sezayan (StGB) de tesbît bûye, çi serederî qedexa ne û çi tevdîrên sezayan li dadgehên dikarin bêne sezadanê.

Naveroka *pirtûka yasayê ya sezayan* serederiyên di derdorên taybet de jî, her weha di nav malbatê de an hevpişkan de, bo nimûne ji bo cinsî jî.

Ev peregraf wisa dibêje „§ 177 êrîşên cinsî; **tada cinsî; destdirêjiya cinsî (1)** Her yekî li dijî iradeya mirovekî/e din serederiyeke cinsî bixwze bike an bike an daxwazê li wî/ê mirovî/ê bike an destûra cinsî jê wergirê di rêya mirovekî sisiyan re, wê bi şexş mehan- ta bigihe pênc salan were sezdanê“

Rêmayên yasayî li ser jin û mêrê bi hev re zewicî jî dibin, ku wek prensîp, pêdiviyê her du alî jî ji bo karê cinsî erê bikin, di hevjiñiyê de jî. Di wir de, mêr û jin weke hev in. Mafê çi kesekî bo cinsî an serderiya cinsî tune ye bê vîna herduyan.

Nabe yê hevjin an ya hevjin têkevin bin guvaşan de. Di wê rêkê de mafê her yekî heye birayerê serbixwe bo laşê xwe bide û bi wê re tendurustiya laş û giyanê xwe biparêze.

Ji sala 2016an ve li Elmaniya jî acizkirina cinsî sezabar e. Bi wê ve girêdayî bo nimûne, maça bi zorê an hingavtina cihê cinsî hesteban ji laşî mîna singa an paşiyê, ku ev li dijî vîna mirovê/a têkildar be û „bi rêke cinsî bi xwe” bibe. (binere 184i StGb)

Ev li deverên giştî li dar dikevin bo nimûne li nav kolanên, lê li cihên kar jî dibin. Mirovên têkildar zorê caran tûşî êrişên ji nişka ve dibin. Mirovê tawanbar dixwaze diyar bike, ku desthilat û çavdêr li ser qurbanî heye.

Qurbanî zorê caran wê rewşê mîna kêmkirin û pîskirinê dibîne.

Ji bo serederiya cinsî ya mezinan (Ji 18 salî bi jor de) bi zarok û gencan re (di bin 18 salî re) rêmayên yasayî û yê din hene. Li vir ku genc an jî zarok erêniya xwe jî bide ew tawanbarî ye, bo nimûne

- Serederiya cinsî bi/di gel zarokên di bin 14 salî re berdewam sezadar e (176 StGb)
- serederiyên cinsî ji hêla mirovê guhpêdanê dike (bo nimûne xizim, mamoste) li ba gencên ta bi 16 salî berdewam sezabar e.
- serederiyên cinsî li/di gel gencê ta bi 18 salî seza ye, dema xizmeta xwe ji bo armanca serederiyeke cinsî bi kar bîne

Di van rewşan de li dor „**Bi karanîna cinsî ya xerab**” tê axaftin.

Ji bo zarok û gencan yasayên taybet hene, ev dikare kartêkirineke sivik ji mezinan hebe an tûşî guvaşa bibe ji ber sedema pêvegirêdanê. Zêdebarî wê pêdivî ye, ku zarok û genc pêşî fêr bibin, pêdivî û sinorên xwe di biwarê karê cinsî de binasin.

Ji bo zewacê di pirtûka yasaya sezayan de hatiye, ku zewaca bi zordariyê li Elmaniya qedexe ye. Wisa tê de hatiye „§ 237 zewaca bi zordarî (1) Her kesê mirovekî ne bi yasayî bi tund û tûjî an di rêka guvaşan re bi hestiyareyeke xerab bi zewacê re bike, wê ji şeş mehan ta bigihe 5 salan were sezadan. Ev tawanbariya yasayî ew kiryar, eger bi karanîna tund û tûjiyê an gefxwarinên bi armanca xerabkirina navûdengê yê têkildar û pêkanîna merema xwe.”

Her wisa di wî peregrafê 237de hatiye, ku her wisa jî sezadar e, mirovek li cihekî derveyî Elmaniya jî be ya/ê din mecbûrî zewacê bike û ev kiriyar hewldan jî be, kiryarên wisa curm in û kirdar tê sezadan.

Pirtûka yasaya sezadanê hemî di internêta de mirov dikare, di bin www.gesetz-im-internet.de/stgb/index.html (bi Elmanî) bibîne, û li ser www.gesetze-im-internet.de/englisch_stgb/index.html (bi Engilîzî)

Afsaneyên li dor destdirêjîya li ser jinê

Ta îro jî hîn hukmên kevin bo vê mijarê hene. Hinek mêr û jin jî hene hinekî guneh dixin hustiyê wê jina ku tûşî serpêhatiya destdirêjiyê bûye. Pirê caran tê gotin, jinan serederiyeke şaş kirine an diviya bû li ber xwe bidaye. Gelekî giring e, were têgehiştinê, ku pirê caran jin ditirsin, dema destdirêjî li wan dibe û ji tirsan behetî dimînin. Dibe eger jin li ber xwe bide, ew tûşî metirsiyeke mezin bibe. Ji bo yasayê tenê peyva ku hêdî jî be „NA“ têrê dike.

Çu carî jin ne gunehkar e, dema mêrek destdirêjiyê di gel bike! Serederiya wê berî an li dema destdirêjiyê çu rola wê tune li pîrsa gunehkarî tune ye, wate bo nimûne çu cil li xwe kirine an ew bi şev bi tenê li ser rê ye. Yê/a tawanbar her dem gunehkar e!

Şaş e jî, ku berdewam tê gotin ku yê/a kirdar nenas e: di pirê caran de destdirêjî ji mirov û kesayetiyên nêzik û derdora jinê ne, yên bi wî karî radibin.

Şaş e jî, eger jinek, mêrekî tawanbar bike, ku destdirêjî lê kiriyê, bixwazê tola xwe jê hilîne an ziyaneke bigihîne wî.

Gunehkirina bi şaşî, li gor pêzanînên polîsan gelekî kêmtir in. Ji hemî buyeran rêjeya şaşiyê 3 % ye. Ya bêhtirîn ew e, ku gelek destdirêjî nayên tomarkirin, li gor 90 % ji giştîya buyeran e. Ev dibe, ji ber jin pirê caran ditirsin, ku ji wan neyê bawerkirin an jî ji şermê, li dor wan rûdanan nepeyivin.

Jêder: lêkolîna nûnerê wezareta ji bo malbatê, kalan, jin û gencan.
www.bmfsfj.de/blob/84328/0c83aab6e685eeddc01712109bcb02b0/langfassung-studie-frauenteil-eins-data.pdf

Pirtûkek din yasayî giring heye, ku tê de mafên hevvelatî û erkên wan yê giştî dest nîşan dike, ew jî pirtûka yasayî ya hevvelatiyan e (BGB). Tiştê ev himbêz dike rêmayên din in ji bo peymanên kirînê, qerz, kirêya xaniyan û girêdana wan an qoçanên milk. Di parçeyê 4an yê vê pirtûkê (BGB) jî maf û erkên malbatê destnîşankirî ne, mesele li vir li dora têkiliyên yasayî di navbera dê û bavan û zarokan de û her weha di navbera kes û karan de.

Wisa ye di pirtûka yasayî ya hevvelatî de bo nimûne wisa destnîşankiriyê, çi şert û merc ji bo girêdanan zewacê pêdiviyê hebin û di çi kewdanan ev peymana zewacê dikare tune bibe.

Ji heyva heftan sala 2017an ve, rêmaya yasayî, ku peymana zewacê tenê dikare bibe, ku herdû yên dixwazin bizewicin bi kêmanî 18 sal bin. Eger hinek rewş berê hebin ku ta dema zewicê bi kêmanî yek ji wan 18 salî bû, ji bo wan ev rêmayên xwarê hene:

Yek ji wan, yê ta dema girêdana peymana zewacê di bin 16 salan de be, bi şeweyekî automatîk ew zewac nayête pejirandin. Ji bo hevjinan, yên ku ji demeke dirêj ve zewicî ne, rêmayên demkî hene.

Eger peymanê zewacê hebe, ku yek ji yên zewicî di wê dema girêdana peymanê de, temenê wî/ê, wê demê, di navbera 16 û 18 salan de bû, ev normal dê bi biryareke dadgehê rabe. Eger ew zewac batil bibe an na, dema ji bo hevjinan rewşêke taybet dikare çê bibe an ji bo mêrê zewicî an jina zewicî ku temen biçûktir ji yê yasayî ye, li vê dema dadgeh biryar werdigire temenê wan gehiştî be temenê kamil êdî wê ew peymana girêdana zewacê were çesipandin.

Di § 1314an de movika 2 ji BGB hatiye çesipandin, ku zewaca bi zordariyê dikare tune bibe. Ji bo wê pêdiviyê daxwazname di hundurê salekê de pêşkêş bibe (1317 movik 1 hevoka 1 ji BGB).

Pirtûka yasayî ya hevvelatîyê bi tevayî mirov dikare di internêtê de bibîne, di bin www.gesetz-im-internet.de/bgb/ (bi elmanî), û www.gesetziminternet.de/englisch_bgb/index.html (bi Engilîzî).

Tekstên yasayê ne her car bo têgehiştinê hêsan in. Eger pirsê hebe, an tiştek ne zela be, dê alîkar be, ku pirs mirovê têkildar ji bow ê mijarê bibe, bo nimûne ji xizmetkarê civakî li kampa hunt ê de an li navendeke şewirmendiyê (li kapîtelê 4an. Rêkên derketina ji tund û tûjiyê)

DESTESERIYA MONOPOLA DEWLETÊ LI SER TUND Û TÛJIYA LI ELMANIYA

Nîşanek e „moderin“ ya forma civakî ew e, di cudahiya ji forma civakî ya „kevneşop“, ew „monopola tund û tûjiyê ji hêla dewletê“ ve ye.

„Desteseriya dewletê li ser tund û tûjiya li Elmaniya“ ew berpirsiyar e, tund û tûjiyê tenê ji hêla dewletê ve bihêle û tenê ji bo rêgirtina li tund û tûjiyê an ji bo sezdana derveyî monopola tund û tûjiyê ya tê bi karanîn û dibe. Encama wê ew e, wê nîşana baweriyê derbasî nav civatê dike:

- Diyarkirina pêkvejiyana bê tûnd û tûjî,
- desteseriya dewletê li ser tund û tûjiya li Elmaniya wek institusiyonekê, ya delîveya pêkvejiyana bê tund û tûjî cih bi cih dike (û cihê bi serneket, di rêya sezadanê re- veğerandina simbolîk ya tenahiyê) û
- ew hizra hevbeş, ku bi vî formê civakî kar dike, tê wateya li ser rêya paşerojê ye, ku delîveya berdeşwambûna tund û tûjiyê kêmtir e û pêdiviya wê kêmtir dike.

Li Elmaniya tenê rê bi tevdirên dewletê dihête danê biryaran bi cih bînin, ew jî bi armanca, kêmkirina tund û jiyên zêde. Ev tevdiran e, mîna destkeleşekirinê, dermanê benckirinê, darê lêdanê û gulle ew jî li gor yasayê gelekî şidandî ye. Ev divê tenê destûr bête danê, dema bêne tehdîd kirin û ruh û jiyana wan bikeve nav metirsiyê de, ji bo xweparastinê dikarin bi kar bînin. Zêdebarî wê pêdivî ye tevdir li gor serederî û rewşê werin muqayese kirin.

Ev jî tê wateya, ku tund û tûjî li ber yasayî tenê tê rastesipartina û ne ji ber serdemê olî an „Oldarî an „kevneşopiyê“.

Di rewşa bikaranîna tund û tûjiyê ji hêla dê û bavan ve li zarokên xwe giring e *nivîsgeha gencan* bi biryara dewletê zarok biparêze. Pîspor ji nivîsgeha gencan tên (wek karmendên berpirsiyar) ji bo binerîn, ka zarok di nav malê de bi tendurustî mezin dibe an metirsî li ser heye, êdî Dê û bav mecbûr dibin, alîkariya bo perwerdekirinê werbigirin.

Di rewşên zor de ew erkdar, (wê) zarok bidin malbatekê ji bo xwedîkirinê an teslîmî saziyekê bikin. Di heman demê de alîkarî bi dê û bavan re jî dibe, da xwedîkirina bêtir tund û tûjî fêr bibin, daku zarok bikari be dubare vegere nav malbata xwe.

3. Çima Tund û tûjî heye?

Her mirovek dikare tûşî tund û tûjiyê bibe, yên penaber û jinên xwedî cih jî, zêlam û zarok. Di heman demê de jî di bingehe de her mirovek dikare bikeve wê rewşê, ku tund û tûjiyê dijî beramberê xwe bi kar bîne, ku mercên destnîşankirî di wan çarçoveyan de bin. Ji bo em tê bigehin, ka çima tund û tûjî heye, giring e, li çarçoveya mercên civakê were dîtin.

Zêdebarî wê, sedemên bi karanîna tund û tûjiyê bi mirovî ve bend e, bo nimûne rewşên nexweş ku fişarên zor dikin an jî hinek nexweşiyên derûnî hene, di bin sedema bi karanîna tund û tûjiyê.

ÇARÇOVEYA MERCÊN CIVAKÎ – TUND Û TÛJÎ Û DESTHILAT

Çi forma tund û tûjiyê be, bila bibe, bi karanîna wê bi desthilatê ve bend e. Desthilat di tûkiliyên mirovan bi hev re diyar dibe. Eger bo nimûne mirovek gelek pere, zanebûn an zanîn, hebûna bêhtir ji tûkiliyên civakî, laşekî bi hêz diyar an cihekî bilind û bêhtir maf di civakê de heyî, êdî dikare di rêka wan sedeman re kartêkirinê li mirovên din bike û dibe sedema bi sinordarkirina pêkanîna zatê xwe.

Ew dikarin berjewendiyên xwe cih bi cih bikin û desthilatdariya xwe bi hêztir bikin. Ev berdewam bi tund û tûjiyê ve bend e, ji ber di wê rêkê re pêkanîna zatê mirovê din bi sinor dibe.

Tund û tûjiya struktûrî

Belavkirina desthilatê di civatekê de li gor hindek rêmayên destnîşankirî an jî struktûran dibe. Rêjeyên desthilatê ne wek hev in, wisa hin kom ji mirovan wê para wan kêmtir be, bo nimûne di wê rê re, ya ku neyê pêdan pê kar bike, da pereyan wernegire, û êdî nikari be biçe dibistanê û ji fêrbûnê bêpar be, êdî mirov dikare ji tund û tûjiya struktûrel baxive. Ev tund û tûjiya struktûrel newekheviyê pêk tîne. Zêdebarî wê, ew tund û tûjiyê li ser asteya rêxistin û malbatê pirtir dike.

Bo nimûne:

Eger civatek tenê rê bide mêran, ku kar bikin, lê jin di bin mercên gelek teng, destnîşankirî, êdî kêmtir digihe pera û ji ber wê desthilat bi şeweyekî nêdad perwerî were parvekirin. Eger mêr tenê di malbatê de pereyan bîne, an jî dema mêr tenê alîkariya mewdanî ji dewletê werbigire, pirê caran dê desthilata wan li ser rewşa mewdanî be. Pere di destan de zor bi wate ye. Ew di hêla pêve girêdan ve peyda bibe.

Mêr dikare êdî xwedan biryar be, ka bi wan pereyan çî bike. Ew dikare bi wê rêkê jinê têxe bin guvaşê, ku hin tiştan bike, an rê lê bigire, ku hinek tiştên bo wê pêdivî bike.

Wateya tund û tûjiya strukturel tê, ku desthilat li ser asteya civakê wek hev nehatiye belavkirin.

Endamek ji civatekê, weha bo nimûne jin û keç, mafên wan kême û derfetên xweparastinê ji kême in, dema mafê wan bînpê bibe. Di çu civakê de desthilat bi dadmendi nehatiye belavkirin, lê cudahiyeke mezin yê nedadmendiyê hene. Çendî ev cudahi mezin bin, wisa ji encamên Tund û tûji di navbera mirovan de pirtir dibe.

Di bingehe de desthiladarî ne tişteki neyênî ye, lê dikare bibe wateya hilgirtina berpirsiyariyê jî. Eger mirovek li ser yekî din desthilat hebe, pêdiviyê bi berpirsiyarî serederiyê bike. Dê û bav hinekî desthilatdarî li ser zarokên xwe hene. Zarok bi wan ve girêdayî ne. Pêdiviyê dê û bav vê desthilatê, di çarçoveya perwerdekirinê de, bi başî bi kar binin, piştgiriya bikin, bi armanca, ku ew wek mezin serbixwe bibin û bikarî bin bêtir desthilatê ji derve ve jiyana xwe endeze bikin. Li vir giring e, wek dê û bav berev daxwazên zarokan ve biçin, serederiyê di gel wan mîna mezinan, serbixwe binêrin û di biryardanê de, nêrîna wan li ber çav were girtin, tiştê bi wan ve bend hay jê hebin. Gereke desthilat wisa li dê û bavan neke, ku tiştê di serê wan de cih bi cih bikin an daxwazên xwe li ser hesabê yên zarokan pêk binin. Serederiya bi berpirsiyane ew e jî serf û radana pereyên ji bo jiyana bibin, li vir jî pêdiviyê daxwazên zarokan li ber çavan werine danîn.

Tund û tûjiya sazbandî

Di hundurê navendan an peymangehan de rêmayên taybet hene, yê ferz dikin, kî çî maf heye. Û li vir jî newekhevî di desthilatê de heye, ku bi rêya wan rêmayan hatiye danîn, bo nimûne di navbera xwendevan û mamosteyan de, di navbera karsazan û karkerên wan an di navbera rêveberiya kampan û mirovên di wan kampan de dijîn.

Ev rêma dikarin bibin rêgir, mirov tişteki bike, ku ew bi xwe bi giringî dideyne, bo nimûne xwarîna xwe amade bike. Bi wê pêkanîna kesayetiyê wî sinordar dibe. Li vir jî axaftin li ser tund û tûjiya sazbandî ye. Desthilata yê/ya kamendê kampê nabe bi şaşî ji bo berjewendiyên kesayetî ji xwe re bi kar bîne.

ÇI HIZIR DIKARE TUND Û TÛJIYÊ REWA BIKE?

Mirovên tekane dikarin têkiliyên-desthilatê di nav civatê de, di nav dezgehên an di nav malbatê de, bo nimûne di navbera zayendan de an regezên cuda cuda de, bo xwe bi kar binin û serederiya xwe ya di gel tund û tûjiyê wek karekî rewa li qelem bidin, eger ew ne ew civat jî be, belê tenê xizmeta berjewendiyên kesayetî bike, Ew rewabûna tund û tûjiya xwe dibînin bi wê, ku di prensîp de, meyla hêzê be, tund û tûjiyê bikar binin.

Pirê caran nêrîna desthilatê li ser şirovekirina layîq ji nivîsên olî re an di rêya îdolojîyên ciyawaz de mîna yasayên rast û neguhêrbar bin, radiweste. Çarçoveya îdolojîyên tundrew têgînên wan kesên xudan nîşanên bilind, ew pêdiviyê desthilatdariyê bikin, biryaran werbigirin û destûrdayî bin desthilatê mîna tund û tûjîyê bikar binin, belê mecbûr bin, û mirovên nîrxnizimtir, ew yên bêne „parastin“, „bêne vegerandin bo fêrbûnê“ „çavdêrîkirin“, vege, „veguhestin“ şer dike an mecbûr e were tune kirin.

Cudahiya di navbera nîrxên bilind û nîrxên-kêm li gor îdolojîyê ye bo nimûne bi sedema zayend, weha di navbera mêr û jinan de, bi sedema endametiya wî di olekê de an bi sedema rengê çermê wî an endametiya regezêkî biryar tê wergirtin. Ev avakirin bi xwe berelayî ye, her mirovek bi serê xwe taybetmend e û gelek xisletên ciyawaz di hundurê xwe digihîne hev. Cudahîkirina mirovan di nav civakê de wek komên mirovên bi nîrx û yên bê nîrx tenê xizmeta wê hin dê diket ew jî rewakirin û bi kar anîna hêz û tund û tûjîyê ye.

Çêkirina hêzeke bi terazû

Ev tund û tûjîya îdolojî ji kesê qurbanî re pirê caran kêm delîveyan dihêle ku mirov li dijî tiştekî bike, ji beryên bi hêz di civakê demaf û yasayan li gor berjewendiyên xwe datînin. Ta radeyekê yê qurbanî jî wan hizrên îdolojî hildigire, ku ew tund û tûjîya lê hatibe kirin yasayî ye, dema hun li deverekê di gel wisa îdolojî mezin bûbin,

û li ber xwe nadin. Di wê rêkê re sîstema tund û tûjîyê berdewam û bi hêz dibe.

Ji bo guhertina sîstemekî wisa û avakirina sîstemekî beramber bi rêzgirtin û mirovahî ji ber wê çendê dê giring be, ku mirov, yê xwe di cihê biryardanê û hêzê de dibîne, ji bo bi karanîna hêza bi terazû, li ser asteya civakî, lê berî her tiştî jî li navbera asteyên mirovahî di malbatê de pêk were. Sîstemekî wisa berê rêzgirtin û mirovahiyê nabe berev windakirina delîveyan, yên nûnertiya berjewendiyên kesayetî bibe, yên nûnertiya berjewendiyên xwe dikin, belê delîveyên baş, ku berjewendiyên hemiyan di rêka dan û stendinê de bi kari be pêk bîne û di wê rêyê de malbatê û civatê bi hêz bike.

Ew tundû tûjîya, berê xwe bide dijayetiya parçeyekî ji civatê, saziyekê an malbatekê, û armanca wê ne kêmkirina tund û tûjîyê be, berdewanm û ji bo dema dirêj wê tadeyeke mezin li civakê, saziyan an jî malbatê bike. Lêkolînên zanistî diyar dikin, ku girêdanek li ser asteya civakî di navbera çarçoveya bi karanîna tund û tûjîyê û belengaziya aborî de heye. Tund û tûjî li ser asteya malbatê û encamên wê di kapitela yekê 1 de hatiye şirovekirin. Ji bo têkilî-yên di nav malbatê de, tê wateya ku bi hêzê û çewisandinê hatiye destnîşankirinê. Rêzgirtin, hezkirin û piştgirî dikare tenê li dar bikeve, ku her dû alî pê ve berband bin.

TUND Û TÛJIYA KULTÛRÎ Û OLÎ

Tund û tûjî dikare xwe di rêka rêmayên tesbîtîkirî yê serederiyan û qedexekirinê nîşan bide, ew yên xwe di kevneşopiyê, nîrxên kultûrî û olî heq dîkin. Di civakên petriyarîkî de, ew civakên yên mêr serdest e li hemberî jinê, rêmayên gelekî tund bi taybetî li dijî jinê hene. Bo nimûne, ji jinê re diyar dîkin, ka çi û çawa cîlan li ber xwe bike, xwe binuxumîne, ka biçe kî deverê an çi têkiliyên ci-vakî dikare girêde û çi na. Zêdebarî wê jî ew rêma rêgir in bo nimûne, ku ew bikari be xwe ji tund û tûjiya mêr biparêze.

Eger ev rêma û qedexekirin li ber çav neyêne danê, wisa kevneşopî dixwaze, nîrxên kultûrî an ol dê daxwaza sezadanê bikin. Ev dikare, dûrîkirina wî ji civakê, qedexekirina derketina ji malê, ji bînpêkirinê ta bi kuştinê be. Ev tawan bêhtirê caran ji hêla malbatê ve dihête bi karanîn. Nimûneyek ji wan ew ya jê re tê gotin „mirina ji bo şerefê“, ew ya li gor agahiyên UN salê bêhtir ji 5.000 jin li seranserî vê dunyayê dibine qurbana wê.

Acizkirina cînsî di gelek rewşên rojane de pêk tê

Hemî mirov beramber yasayê wek hev in. Mafê jin û zarokan weke yê mêran heye û dikarin bi xwe biryara xwe bidin. Yasa û ol ji hev cuda ne.

Ev tawanbarî xizmeta wê hindê nake bibe rê-gir li ber tund û tûjiyê bêhtir, lê ev di rêka tundrewiyê re bi cih bibe, ku pêviyoye rema bêne cihbichkirinê. Di civakên petir-yarkî de, netenê rêma bo jinê gelekî aloz in, lê sezadan jî li dema guh-nedana rêmayan hinga kartêkirin li jinê bi hêztir dibe.

Di eynî- demê de, di rêka van rêmayan de zoreke civakî, sezdanekê cibich dibe û tund û tûjî bi kar tê. Ew mirov nexwaze vê sezadanê cih bi cih, êdî heye ew bi xwe were sezadan, an bi kêmanî nîrxê wî di nav civatê de nemîne û kesek pê re nede û nestîne.

Delîve li Elmaniya heye, xwe biparêze, dema bi sedma wisa guvaşên civakî tehdîdek metirsîdar hebe. Pêzanîn li dor delîveyên parastinê û alîkariyê di tengaviyê de hun dikarin ji nik navendên şewirmendiyê an ji nik polîsan wer bigirin. (> Kapîtel 4: Rêkên derketina ji tund û tûjiyê)

KULTÛRA TUND Û TÛJIYÊ

Li welat û herêmên, ku mirov tê de gelek salan an jî mecbûr e bi dehê salan şer û şerê nav xwe tehemul bike, tund û tûjî weke parçeyekî „normal“ di jiyana rojane de tête dîtin.

Êdî zarok di „kultûra tund û tûjiyê“ de mezin dibin, wê tund û tûjiyê bi xwe re wek rêbazeke normal hilgirin, daku aloziyan bo rêma û berjewendiyan cih bi cih bikin. Rêbaza bê tund û tûjî ji bo çareserkirina aloziyan, bo nimûne di rêka dan û stendinê an navbeynbûnê, pêdiviyê dubare were fêrkirin.

SEDEMÊN DERÛNÎ JI BO HELWEST A TUND Û TÛJIYÊ

Bi awireke li taqe mirovan dikare bargiraniya derûnî an jî nexweşiyên derûnî sedemek ji sedemên hêrişbazî an jî bo serderiyeke tund û tujiyane be.

Bargiraniyên derûnî dikarin bi sedema serbûriyên demên buhurî çêbû bin, bo nimûne tûşibûna tund û tûjiyê bi xwe an serpêhatiya rewşeke metirsîdar li ser jiyana wî di cengê de, zulum an jî rev û derbederî. Ev dikarin tevliheviya-xewê, ser-an zikêşî an bêhintengî û şerbazî çê bikin. Pirê caran ev dibin sedema bikaranîna alkoholê an şeweyên din ji stendina dermanên hişbiriyê jî.

Bargiraniyeke aktuel ya din jî bi ser de tê, bo nimûne bi sedema welêt demeke dirêj ji bendewariyê an neewlehî ji ber prosesa penabertiyê, bersiva neyênî li dor penaberîdanê, tîrsa ji vegerandinê, ne erêkirina hatina malbatê, tîrsa li ser malbatê yên li welêt, kêşeyên di kampan de an serpêhatiyan nijadperestiyê û nepejirandina wan bi giştî, ev pirê caran tê wateyaku strêseke yekcar zor çê bibe, ku di encamê de dikare bibe sedema windakirina kontrola li ser xwe û bi karanîna tund û tûjiyeke nexwestî de. Ev forma tund û tûjiyê li gor serhijmêran gelekî kême e, lê dikare wek yeke yeke çê bibin.

Di van rewşên zor de gelek caran dikare alîkar be, dema mirov bikari be bi mirovekî din re pêbawer bipeyve. Karmendên civakî jî di kampan de an navendên şewirmendiyê (Li adrêsen têkiliyan binêre) demê ji bo axaftinê pêşniyaz dikin, da bikari bin bêhinfirahiyeke peyda bikin.

Nexweşiyên derûnî

Hinek nexweşiyên derûnî yê destnîşankirî jî, dikare bibe sedema, ku kesek bibe mêldar, di têkiliyên nav mirovan de tund û tujiyê bi kar bîne.

Ev tevliheviya derûnî diyardeyên bi hêz in û bi şeweyekî taybet taybetmendî an dîmenên kesayetî destnîşan dikin, wate bo nimûne şeweyê hizirkirinê, hestkîrinê, têgehiştina derdorê û rêxistina wê an serederiyê di gel mirovên din. Ev taybetmendiya kesayetiyên berê mirovên têkildar bi xwe an jî mirovên di gel wan dide kêşeyan. Babet li vir nexweşî ye, tê wateya, ku mirovê têkildar ne bi daxwaza wî, hizra wî, hestên wî an bertekiya wî dikare hilpere an were guhertin.

Gelek nexweşiyên cuda yên derûnî hene. Nîşanên wan nexweşiyên û symptomên wan di bin navê ICD-10 („International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems“ Zelaliya serhijmêriya navntewî jî bo nexweşî û kêşeyên tendurustiyê) hatiye danîn.

Di nav van nexweşiyên rengereng yên derûnî, du form û dûrvên, ku ji wan re tê gotin „Têkçûna kesayetiye” hene, yên metirsiyeke zêde ji wan heye, dikarin tund û tûjiyekê di gel xwe binin. Ev di pileya yekê de „tevlîheviyên -kesayetiya necihgirtî di hêla atîfî de” ne.

Ew mirovên têkildar, yên zehmetiyan bi sedema têkçûnên kesayeti dikişînin, bertekiyê li ser vê rewşa heyî di têkiliyên nav mirovan de, mîna bo nimûne alozî, bişûndevegerandin an poşmanî an derbirîna ji hêvîkirinê, gelekî bi hestiyarî didin.

Ew gelekî bi lez hest dikin, ku hêriş wan dibe an têkçûyî û di hundurê xwe lerze bû. Ew sedem e, ku pirê caran bertekiyê ji bo wan rewşan bi guhnehbariyan,

engirîneke bê kontrol û hêrişbazî li yê beramber xwe, an bê qîmetdîtina xwe jî û xwe vekişan dide. Hestên wî yên taybet bi gîştî dikevin bin kontrolê, guhêrbar û cihbicih nabin, ev ji bo avakirina têkiliyên berdewam û dan û stendinê bi mirovan re astengî ne. Tengaviya hundurîn dikare wisa bi hêz bikeve, ku yê têkildar xwe bi xwe birîndar bike, daku êdî bi sivikbûnekê hest bike. Ev nexweşî dikare weha lê bike, ku yê têkildar li ser hizir bike, ku êdî dawiyê li jiyana xwe bîne, an jî heme xwe bikuje.

Ya diwan, girêdayî bi tund û tûjiyê ve formeke bi wateya têkdana kesayetiye ye, wek „antî civakî ya têkçûna kesayetiye” bi nav bibe. Nîşana vê nexweşiyê ev e, ku yê têkildar berê xwe bide silûkekî hêrişbaz

Her yek di kare bi erkê xwe rabe, ku di gel hev bê tund û tûjî be

û tund û tujîyê, ji ber wê jî, ew berjewendiyên xwe tînin pêş û encamên serderiya wan di gel yên din, ne di xema wan de ye an. Ew mirovên din ji bo berjewendiyên xwe bi kar tînin. Zor caran yê têkildar wek tawanbar diyar dibe, ji ber ew xemê li yasayan û rêmayên civakî, çi be bila bibe, naxwe. Di kesayetiya wî de, yê têkildar pirê caran zû diazire û bi zexim.

Têkçûneke derûnî din ew e, yên dikarin tund û tujîyê bikin û piştgiriya bidinê, „Pädophilie= Bi karanîna cins di gel biçûkan” li qelem dide. Ev „Pädophilie” mîna „têkçûneke cinsî” di pejirandinê de tete hesêbê. Yên têkildar hest dikin yê meylê karê cinsî di gel zarokan (beriya sinêltiyê) bêne kişandin. Tê wê wateyê, ku ew ihtiyaceke karê cinsî yekcar zor di gel zarokan heye. Ev li Elmaniya di bingehe de bi yasa qedexe ye, ji bo parastina zarokan (li bingehe yasayî binere). Wateya wê bo têkildaran, ku ew pêdiviyên cinsî yên xwe nikarin pêk bînin. Di hinek rewşan de yên têkildar nikarin pêdiviyên xwe yên cinsî kontrol bikin an zêft bikin û ew dibe sedema tun û tujîya cinsî di gel zarokan.

Nexweşiyê derûnî dikarin di rêka terapiyeke derûnî re (li kapîtel 4. Rêkên derketina ji tund û tujîyê) û hinek tevdiirên din tîmar bibin. Di rewşeke weke ya „Pädophil” de ta niho çu delîve bo saxlembûn û rehetbûna tune, lê terapiyeke derûnî bi taybetî zor girîng e, daku hêrîşên cinsî li ser zarokan kêmtir lê bikin û rêkên din bibînin, çawa di gel vê têkçûnê bijî.

ENCAMÊN BO TAWANBARAN-MIROVÊN; TUND Û TÛJİYÊ BI KAR TÎNIN; NEXWEŞÎ YE?

Nexweşeyeke derûnî dikare di hinek caran de ne tenê sedemek bo tund û tujîyê be, lê encam jî be ji hêla yê tund û tujîyê dike.

Ev dikare li ba leşkeran an jî wan rêkxistinên terorîstî, yên bi armanc rahêne li ser tund û tujîyê kirine, ku di hundurê wan de keşeyên derûnî peyda bûne, dema ew neheqîya xwe bizane. Ew dikare bargiraniyeke hestane ji guneh û şermîniyê peyda bibe, ew dikare bibe nexweşiyê derûnî jî, bo nimûne, ku dikarin bêne veguhestin bo trauma „Jan” an jî depresiyon „xemnaki”

Eger tund û tujî jî hêla endamên malbatê ve bibe, bêhtirê caran, di rêya bavan an jî kuran re tete kirinê, weke serrastkirinekê ji bo birîndarkirina rêmayên kultûrî û olî, êdî bawer dikin ku ev kar rewya ye, ji bo „parastin e” bawerî û zagonan e ji hestkirina bi gunehan û ji nexweşiyên derûnî. Lê di vê rewşê de jî pêzanînen li dor neheqiyê dikarin berev encamê derûnî giran biçin.

4. Rêkên derketina ji tund û tûjiyê

EZ DIKARIM ÇI LI DIJÎ TUND Û TÛJIYÊ BIKIM?

Rêzgirtinê nîşan bidin

Her mirovek mafê wî heye, ku jiyana xwe bê tund û tûjî bi rê ve bibe. Daku tund û tûjî di nav hevpişkan û malbatan de kêmtir bibe, ew giring e, bi çavekî rexneyî, li serederiyên xwe hizir bike.

Girêdayî bi hevpişkiyê çend pirsên bênd dikarin alîkariyê bikin:

Ez weke mêr hevpişka xwe asteng dikim? Hin xal hene, ku ez di wan de mafê wê kêmtir ji yê xwe didimê? Hinek rewş hene, ku ez xeberên nebaş bibêjim hevpişka xwe, lê didim an bi şêweyekî ji şêweyan beramber wê tund û tûjiyê bi kar tînim? Min cins bi hevpişka xwe re, bê ku ew bixwaze kiriye? Eger belê, çima ez dikim? Ez pêdivî çî me an dikarim çî bikim, daku beramber wê serederiyeke bi rêzgirtin û bê tund û tûjî bikim?

Girêdayî bi serederiya di gel zarokên xwe hinek pirs giring in bo nimûne:

Rêzê li mafên zarokên xwe yê perwerdekirina bê tund û tûjî digirim? Çawa dikarim serederiyê di gel rewşên aloz bikim, ez biryarê digirim û cih bi cih dikim an amade me, li gor daxwaz û pêdiviyên zarokên xwe bipejirînim? Hin rewş hene, bo nimûne, ku ez li zarokên xwe bidim, xeberê nexweş bêjim wan an wan seza bidim? Eger belê, çima wisa

dikim? Ez pêdivî çî me an dikarim çî bikim, daku bi rêzgirtin serederiyê di gel zarokên xwe bikim?

Ji bo bikari bî şêweyê serederiya xwe biguhrî, hin pêşkêşiyên pispor yê alîkariyê hene, dikarin sûndmend bin (Li jêr binere).

Daxwaza rêzgirtinê bikin

Tund û tûjî, wek di kapîtel yê 2 û 3 de hatiye şirovekirin girêdayî ye û bi wan nîrxên di nav kom û civakê de jiyana dibin û bi rêzgirtin serederî di gel wan dibe û her weha bi rêjeya hêzê ve bend e. Ev rê didin, ku tund û tûjî li dijî zarok û jinan were bi karanîn. Ev tê wateya, ku li vê derê jî kar divê bo kêmtir lêkirina tund û tûjiyê.

Ez çî dikarim weke mirovekî wate weke zelamekî bi tena xwe bikim? Karekî mezin e, eger serederiyê di gel hevpişka xwe bê tund û tûjî û bi yeksanî bikim. Eve dibe nimûneyeke berçav î baş ji bo zarokên we û ji bo derdora we ya civakî jî. Ev ihtîmala metirsî û gumanê li dor tiştên çê dibin, dema mêr dest ji rola xwe „weke malxwê malê“ berde, dibe bi şaşî were têgehiştin û dûrtir biçe ji ku biryareke mêr wergirtiye û cihê wî bête girtin. Zêdebarî wê jî ev karekî kartêker e, xwe di derdora civakî de, wek nimûne di nav malbatê de, di nav hevalan de, li cihê kar, di kampê de, ji bo serederiyeke bê tund û tûjî û bi rêzgirtin bermaber jin û zarokên xwe bi kar bîne.

Nimûne:

Eger kesek di axaftinê de bi sivikahî an bêrêzî li ser jinan xwe der bibire, pêdiviyê mirov li ser bêdeng nemîne. Pêdiviyê zela û bi nav bibe, ku hun bi xwe bi rêzgirtin li vê babetê dinerin û nirxekî mezin didin wê serederiyê û ew derbirînên wisa bê nirx tevî nabim.

Eger çavdêrî li rewşekê bibe, ku mêrek serederiyê di gel jinê bi bêrêz bike an wê bêqîmet bike, êdî giring, ku mirov bêdeng beramber nemîne. Pêdiviyê mirov li ser helwesta wî ya bê rêz di wê rewşê de wî agahdar bike û hişyar bike û jê bixwaze bi rêzgirtin serederiyê bike.

LI KÛ ALÎKARIYÊ WERDIGIRIM?

Alîkariya di tengaviyê de

Di rewşeke lezgîn ya tund û tûjiyê de, dikare telefona polîsa numera 110 bê-pere were kirin. Polîs erkdar e, di cihê cih de were, ji bo parastina mirovê têkildar. Di serederiyê seza dar de mecbûr e polîs hinga gilî hilde.

Li dema tund û tûjiya nav malê pêdiviyê polîs mirovê tund û tûjî kirî heta bi 14 rojan malê lê qedexe bike. Yê polîs dikare mirovê tund û tûjî kirî ji bo demekê wî bigire li ba xwe, da ku dûrkirina wî ji malê cih bi cih bike.

Polîs li Elmaniya erkdar e beramber monopola tund û tûjiyê ya dewletê. Polîsên jin û mêr tenê destûrdayî ne tund û tûjiyê bi kar binin, bo nimûne kesekî ku hewce bike ji bo parastina mirovên din, an parastina wî bixwe, wî bi zorê û li gor yasayê bigirin. Nabe polîsa/ê serederiyê bi tundrewî bike. Her formek ji biçûkirinê an jî îşkenceyê li dema lêpîrsinê an jî di zindanê de, di bingeha xwe de qedexe ye.

Di hinek rewşên tund û tûjiyê de, bo nimûne dema yê tawanker nêzikî yê qurbanî be an eger girêdaneke xizaneke di nav wan hebe, yê qurbanî li destpêkê (yekencar) naxwaze berê xwe bide polîsan û naxwaze gilî ji bike, an jî ne bawer e. Birayar wergirtin li dor, aya an kengî pêdiviyê gilî were kirinê, tenê bi biryara qurbanî ve girêdayî ye. An yê tawanker, eger ew bi xwe gilî, li ba polîsan li xwe hilde, daku di demeke bi pêş de xwe ji giliyekî sezadanê biparêze û ihtîmala ku sezaya wî bigihe radêya herî nizim û kêr.

DELÎVEYÊN ŞÊWIRMENDIYÊ

Negirêdayî bi hildana *giliyê sezakariyê* an Çalakirina polîsan delîveyên Cuda cuda Yên şêwirmendiyê hene.

Şêwirmendî, tê wateya, ku di gel karmendekê/î pîspor, bo nimûne sozîalpêdagogekî/ê an pîsporekê/î di warê derûnnasiyê de, li dor rewşa xwe di gel wî baxive û pêk ve li delîveyan bo başkirinê were gerîyan. Di guftûgoyên şêwirmendiyê de nedana hukmekî li ser gerîyana li kesekî alîkar an serederiya wî/ê û ne li ser lêpîrsînê, belê kesê alîkar wê were wergirtin û rêz lê bê girtin, weke pêwîst. Ew jî biryarê dide, ka di vê guftûgoyê de dixwaze li ser çi babetê bide û bistîne û çi na. Biryarwergirtina, ka di pey şêwirmendiyê re wê çawa di gel rewşê serederî bibê, ev tenê biryara wî mirovê dixwaze alîkariyê bike.

Yê şêwirmend an ya şêwirmend dikeve bin barê razveşartinê de, tê wateya ku ew (jin û mêr), nabe tiştê hatî axaftin, ji hin din re were gotin. Awarteya razveşartinê ew e, ku yê an ya şêwirmend bigihe wê baweriyê, ku jiyana zarokî di metirsîyê de ye an metirsîyeke lezgîn heye li ser jiyana wî mirovê hatiye alîkariyê bixwaze an metirsî li ser mirovek din heye. Eger hun li vir bi guman bin, pîrsê hîn beriya hun guftûgoyê destpê bikin, bikin, ka di çi rewşê de razveşartin nabe.

Ji bo qurbanîyên tund û tûjiyê her weha bo tund û tûjîkaran li elmanîya, her yek li dor herêm û cihê niştecihbûnê, xizmetên cuda cuda pîspor yê şêwirmendiyê hene, bo nimûne nivîsgeha şêwirmendiyê an

**Para bêhtir ji xizmetên
şêwirmendiyê bêpere ne.
Gelek xizmeta wergerandinê
jî pêşkêş dikin**

jî delîveyên şêwirmendiyê bi telefonê (adrêsen têkiliyan binere). Ev pêşniyazên şêwirmendiyê dikarin bêne bi karanîn jî, ew yê metirsiya tund û tûjiyê heye an di bin guvaş û fişaran de ne, ku tund û tûjiyê bi kar binin, bo nimûne, ji bo şerefa malbatê pakij bikin. Heval û xizm û kar jî dikarin şêwran werbigirin, ka çawa dikarin alîkariya mirovekî bikin, yê tund û tûjî lê dibe an ew bi xwe tund û tûjiyê bi kar tîne.

Hinek xizmetên şêwirmendiyê alîkariyên taybet bo jinan an taybet bo zelaman pêşkêş dikin. Li vir zor xizmetên şêwirmendiyê ji bo jinan hene, ji ber ew li Elmanîya pîrê caran û bi hêz tuşî tund û tûjiyê dibin.

Ji bo aloziyên di nav hevpişkan de an jî di nav malbatê de, xizmetên şêwirmendiyê hene, ku her dû alî pêk ve an hemî endamên malbatê dikarin beşdariyê tê de bikin (li adresên têkiliyan binere).

Eger hun di kampê de „Xaniyekî hevbeş de“ dijîn, ew dikarin ji we re li wergervanekî guncayî bigerin an jî xizmetkarên civakî li wir dikarin alîkar bin, li dema civandananê bo şêwirmendiyê.

TERAPIYA DERÛNÎ

Li dema nexweşiyên derûnî an birîndarkirina giyanî, an li nik yê çend nîşan mîna fişarê, bêxewî, bêhîntengî, gumankirin an azar, ew yê ne bi sedemên laşî ne, *terapiya derûnî* dikare alîkar be

Li dema terapiya derûnî dermankirin bi şewyê axaftina di gel *terapeutê* an *terapeuta* derûnî an bi *bijîkê/bijîjka* derûnî de. Carnan hin rahêne dibin an hin core rahêne wek erkê „wezîfeyên” malê têne danê. Ev terapiya derûnî dikare ta bi 2 salan berdewam bike.

Di dan û stendineke terapiya derûnî de, hinek pirs li mirovê tê xwe terapî dike têne pirsîn. Ev ne ji bo tenê pirsîyaran bikin, belê ji bo rewşa wî baş tê bigehin û bikari bin corê êşa wî nas bikin. Tenê wisa dikare gav bi gav dermankirineke guncayî bi pêş de biçe. Eger mirov ne bi temamî bawer jî be, ka bi rastî nexweşîyeke derûnî heye, lê rûniştin û axaftina pêşîn ji bo zelalkirinê bi cedî were wergirtinê

Terapeutê an *terapeuta* derûnî û *bijîjka* an *bijîjkê* derûnî, her wisa yê an ya wergêr jî dikevin bin barê razveşartinê.

Di hinek cihê mana hevbeş de wate di kampan de karê terapiya derûnî rasterast li wir têtê pêşkêşkirin, Ev li gor her herêmekê ye ko dikarin xizmetên taybet yê terapiya derûnî bo penaberan (li cihê adrêsen têtikiliyan binere) pêşkêş bikin û baş e bi cedî were wergirtin, li vir dikare bi heftîyan û rojan bikeve, ta ku cihekî ji terapiyê re were dîtin. Karmendê civakî di cihê mana hevbeş de an navenda

şewirmendiyê de, li geryana li terapiya derûnî û ravekirina wê, kî wê mesrefa wê bi xwe bigire, dikarin alîkariyê bikin.

Nimûneyek bo xêzên pan ji bo daxwaza terapiya derûnî ji bo penaberan dikare ji internetê li ser vê navnîşanê were xwestin: www.baff-zentren.org/wp-content/uploads/2017/03/BAfF_Arbeitshilfe_Therapiebeantragung.pdf

KURS JI BO PERWERDEKIRINA BÊY TUND Û TÛJÎ

Di gelek deveran de hinek kurs têne pêşniyarkirin, ka çawa zarok bê tund û tûjî dikarin perwerde bibin. Li vir pêzanîn ji bo pêşdeçûn û pêdiviyên zarokan têne dan, ji bo bertekiyên guncayî di rewşên aloz de û ji bo delîveyên, ka çi serederiyê di gel kêşeyan bike. Di eynî demê de derfet heye, ku mirov pêzanînan di gel malbatên din alûgor bike.

Di vê kursê de û beşek jê jî taybet e ji bo malbatên ku serbûriyên wan yên penabertî hene têne pêşkêş-kirin (li adrêsen têtikiliyan binere).

Ferhengoka têgehan

Bêbeşkirin/Deprivation	Rewşa kêmbûna tiştan an têvedanê, yên ji bo pêkanîna pêdiviyên xwe yên giring.
Bijîjkê derûnî/Bijîjka derûnî	Bijîjkê pîspor/bijîjka pîspor (bijîjk bi fêrbûneke zanistî pêşdetir) bo nojdariyên eşnasînê, dermankirinê û lêkolînê ji têkçûnên derûnî, terapiya derûnî pêşkêş dike û dikare dermanan binivîse
Borderline (= Atifiya-têkçûna kesayetîya ya livok)	Nexweşîyeke giyanî ye, ya ku kartêkirinê li kesayetiyê dike. Yê nexweş bi lezgînî û bi şeweyekî zor rewşa wî xerab dibe û serederîyeke bê ser û ber dike. Ew nakokiyên wan hene, ku têkiliyên hevîrtî bi mirovan re ava bikin û her dem hest dikin, ku ji hundur ve vala ye.
Civakî	Koma mirovan yên pêk ve di bin têkiliyên siyasî, aborî û civakî de dijîn
Civak	Têkiliyên mirovahî yên mirovekî di nav civatê de an bi jîngeha wî ve girêdayî
Derûnî/Psyche	Ev jiyana hestewerî, hizirkirin û rabûn û rûniştina mirovekî ye
Fîzîkî	Tiştê bi laşî ve girêdayî
Gilî/Giliyê sezakariyê	Pêagahkirina polîsan an dozger bi karekî sezadar, bi armanca, ku ev kar were sezadan û di pey re were qerebokirinê. Giliyekî cinayetî dikare ji her mirovekî were bilindkirin, yê ku bi karekî wisa sezabar agahdar bûye. Ev gilî bêpere ye. Dema gilîkirinê êdî yê karmend mecbûr in, pirsîyariyê lê bikin û wî karê sezabar zelal bikin.
Milîs/Miliz	Hêzên şer, yên di rêya meşq û rahênana demeke kurt de amade dibin an di rewşên pêdivî de bi kar tên
Navendên şewirmendiye	Ew navendên mebestên cuda cuda hene û ji bo aloziyên giran alîkarî û piştgirîyan pêşkêş dikin. Şewirmendi dikare bi guftûgoyeke kesayetî rabe û hinek jê bi telefon an di rêya E.mailê an jî Chatê re dikare pêk were.

Nivîsgeha gencan/ Jugendamt	Parçeyek ji hukumeta herêmi, erkên bingehîn in ji bo pêşkêşkirina şewirmendî û piştgiriya yasayî ji dê û bavan û yê mafê perwerdekirinê heye, alîkarî bo perwerdeyê û ewlehikirina parastina zarok û gencan, li gor çarçoveya mercên yasayî.
Pirtûka destûra welatvaniyê/Bürgerliches Gesetzbuch (BGB)	Di vê pirtûkê de yasayên giştî yê mafên taybet hene, weha têkiliyên yasayî di nav kesên pîrîvat de, li Elmaniya. Di gel wê naveroka mafê malbatê di gel erêkirinê yasayî bo girêdana zewacê û-berdanê û mafê xwedankirinê „perwerdeyê“. Ev hemî pirtûka destûra welatvaniyê mirov dikare di internêtê de bibîne, di bin vê navnîşanê de www.gesetze-im-internet.de/bgb/ (bi elmanî), und unter www.gesetze-im-internet.de/englisch_bgb/index.html (bi inglîzî).
Pirtûka yasa civakî/ Sozialgesetzbuch (SGB)	Ev li Elmaniya mafên civakî yê dibin, karê alîkarî û piştgiriya birêk dixê, daku bikarî bin jiyanekê mirovayeti bi rûmet bi rê ve bibin, dema ku hêz mirovî bi xwe têrê neke, bo nimûne di çarçoveya alîkariya zarok-û gencan de, pêşvebirina kar an alîkariya civakî de, bi xwe ve digire
Pirtûka yasa sezadanê (StGB)/Strafgesetzbuch (StGB)	Ev li Elmaniya pişkên sûnc yê tîndarîkirin û encamnên wan î yasayî bi xwe ve digire. Ev pirtûka yasaya sezadanê bi tevayî dikare di internetê de, di bin vê rûpelê de were dîtin www.gesetze-im-internet.de/stgb/index.html (bi elmanî), und unter www.gesetze-im-internet.de/englisch_stgb/index.html (bi inglîzî)
Pîvan/Norm	Di nav komekê an civata ku hêviya serdest, çawa mirov di rewşên destnîşankirî de serederiyê bike
Qelsbûn/Dysfunktion	Têkçûna erkan
Razveşartin „Sirveşartin“	Erkê yasayî yê grûpên pişeyî yê cuda cuda ew e, pêzanînan nedin kesê siyan.
Terapeutê (Timarker) derûnî/Terapeuta derûnî	Yê/ya bijîjk, yê/ya derûnas an yê/ya pedegog di gel beşekî pispor di fêrbûna pêşdetir de, yê terapeuten derûnas pêşkêş dikin
Terapiya derûnî	Dermankirina ji nexweşiyên derûnî li ser bingeha zaniyariyên zanista derûnî û pêregehiştin, bêhtir di forma dîdaran de
Tirsa-xwedûrkirina ji têkçûna kesayetiye	Nexweşiyêke giyanî ye, nişankirî ye di rêka hestiyariyêke bêsinor beramber şûndevegerandin û nepejirandinê bi rêya hin din re, herweha di rêka nakokiyên hundurîn re, ku hêviyêke bi hêz ji bo nêzikahiya navbera mirovan de bi sedema tirsê mezin ji nepejirandinê

Trauma	Birîneke giyanî kûr e ji encama serpêhatiya buyereke metirsîdar î tund, ku mirovek nikari be serdestî wê bibe û ji ber wilo demeke dirêj bi nexweşiya derûnî dikeve
Xemnaki/Depression	Nexweşiya giyanî, ku nişana wê, bi taybetî bi domdirêjî xemgînî, xemsarî, hestên gunehbariyê û hinek xwepesinandinê, xewa nerehet, çavlixewî û nedilbêjiya xwarinê ne. Yên têkildar, zehmetiyê dibînin, ku kar bikin, fêr bibin an bi xweşi roja xwe bibhurînin.
Destûra bingeîn/ Grundgesetz (GG)	Destûra bingeîn ya komara Elmaniya federal, hemî sistêmên dewletî-û nîrxên biryaran di nav xwe de dihilîne û di ser wan hemî normên yasayî yên elmanî ne. Ev hemî destûra bingeîn ya Elmaniya dikare di Internetê de were dîtin, di bin www.bundestag.de/grundgesetz (bi elmanî). Wergera vê destûrê bi çînî, erebî, engilîzî, ferensî, îtalî, farisî, polnî, serbî, spanî û turkî heye û hun dikarin bo nimûne li vir bibînin www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/DE/Publikationen/Broschueren/dasgrundgesetz.html
Zilçik/Klitoris	Parçeyek ji regezên jinê yê cinsî ye, ji bo xweşiya cinsî giringiya wê heye

Têbînî

Adrêsen têtîliyan yê bijarte

Beratung für Männer gegen Gewalt

Tieckstraße 41
10115 Berlin
Tel.: 030 785 982 5
www.volkssolidaritaet.de/berliner-volkssolidaritaet/beratung-hilfe/beratung-fuer-maenner-gegen-gewalt/

Şêwirmendiya ji bo mêran diji tund û tûjiyê

Navenda têtîliya destpêkê û şêwirmendi bo kesên tund û tûjiyê kirine. Wergirtina têtîliyên telefoni bo axaftinên tekane bi derûnzanan re. Karkirina li ser serederiya bê tund û tûjiyê û karê grûpan pêşilêgirtinê.

Berliner Zentrum für Gewaltprävention (BZfG) e. V.

Hohenzollernring 106
13585 Berlin

Navenda Berlin ji bo pêşilêgirtina tund û tûjiyê

Navenda bo bersivdana stratijiyên-serederiyên alternatîv ser fêkirina tund û tûjiyê. Pêşniyar ji bo kursên bi kom, rahênanê, bertekiyên koman her weha karkirina li ser rewşên aloz yên taybet.

Männernetzwerk Dresden e. V.

Schwepnitzer Straße 10
01097 Dresden
Tel.: 0351 810 434 3
www.escape-dresden.de

Toreya kar î mêran li Dresden

Navendeke bixwegir ya azad bo genc- û karê zelaman. Navenda ji bo alikariya genkan, Pêşkêşiyên şêwirmendi-û rahênanê di rewşên tund û tûjiya nav malbatê û karê-antî- Tund û tûji berev yê kirdar.

Fachstelle für Gewaltprävention

Herdentorsteinweg 37
28195 Bremen
Tel.: 0421 794 256 7
www.fgp-bremen.de

Navenda pîspor ji bo pêşilêgirtina tund û tûjiyê

Navenda-parastina qurbanîyan, alikariyê pêşkêşî yê tawanbar û yên bi karê tund û tûjiya fizîkî û cinsî rabûne. Ev şêwirmendi di rêka Internetê re ji tê pêşkêşkirin.

Hamburger Gewaltschutz-Zentrum

Altonaer Straße 65
20357 Hamburg
Tel.: 040 280 039 50
www.hamburgergewaltschutzzentrum.de

Navenda Hamburg- bo

Navenda şêwirmendiye bo mirovên bi xwe, xwe qeyd dikin û yên ji hêla dadgehê, an cihên din ve hatine rêkirin.

Jedermann e. V.

Lutherstraße 15 – 17
68169 Mannheim
Tel.: 0621 410 73 72
www.jeder-mann.de

Jedermann e. V.

Navendeke pîspor bo pêşilêgirtina tund û tûjiyê û destwerdanê. Şêwirmendi û terapî ji bo zîlamên ji mehkemê hatine rêkirin, rêhanan li diji tund û tûjiyê û destwerdan li dema rûdanên tund û tûjiyê.

Männerbüro Hannover e. V.

Ilse-Ter-Meer-Weg 7
30449 Hannover
Tel.: 0511 123 589 10
www.maennerbuero-hannover.de

Nivîsgeha mêran Hannover

Navendek bêsûdmendî ye, ya xwe bi rewşa jiyanê ya gencan, gencên mêr û zilaman her weha xwe bi derora wan ya civakî ve mijûl dike û di xizmeta daxwaziyên wan de ye. Karê şewirmendiya qurbanî û tawanbaran dike.

Münchner Informationszentrum für Männer (MIM)

Feldmochinger Straße 6
80992 München
Tel.: 089 543 955 6
www.maennerzentrum.de

Navenda Münch ya pêzanînan bo mêran

Navenda şewirmendiyê û destpêşkeriya alîkariya xwe bi xwe bo zilaman. Pêşkêşiyên bo alîkariya bi xwe û serpêhatiyên bi xwe – yên komên mêran bi armanca pêşdebirina pztiv ya hişmendiye li ba mêran.

Projekt STOP-Training

Neue Kasseler Straße 3
35037 Marburg
Tel.: 06421 307 807 4
www.juko-marburg.de

Projektê STOP- yê rahênanê

Navendekê bê sûdmendî bo xizmeta civakî ya erênî- û pêşkêşiyên gencan- û alîkarî di dema hebûna pirsgrêkan de.

**Sozialberatung Stuttgart e. V.
– Fachstelle Gewaltprävention**

Charlottenstraße 42
70182 Stuttgart
Tel.: 0711 945 585 310

Navenda pispor taybet bi pêşilêgirtina li tund û tûjiyê

Cihê têkiliya bo pêzanînan li ser, şewirmendiyê û tevdirên rahênanê ji bo mijarên tundûtûjiya nav malbatê, ya kolanê û tund û tûjiya gencan.

**Verein Kinder- und Jugendhilfe e. V.
TAET HG**

Mainzer Landstraße 625
65933 Frankfurt
Tel.: 069 384 729
www.vkjh-frankfurt.de

Komela alîkariya zarok û gencan TAET HG

Saziya ji bo hawarhatina alîkariya gencan- tevdirên ji bo genc û mezinên hatine sizadanê.

Parastin û ewlehî ji ber tund û tûjiyê

Rehber bo yên koçber û zilamên penaber yê nû

Di vê rehberê de, pêzanîn li dor babeta parastina ji tund û tûjiyê li elmaniyê himbêz dike û bo mêrên koçber û penaberên nû li Elmaniya hatiye danîn. Li vir em dixwazin derbasî babetên fereh bibin. Em pêzanînan li dor mafên we, cureyên alîkariyê û zagonên parastina ji tund û tûjiyê pêşkêş dikin.

- Sedem, şêwe und encamên tund û tûjiyê
- Kî parastinê ji tund û tûjiyê dike – û çawa?
- Guherîn di nêrînê de li hember tund û tûjiyê
- Rêkên ji tund û tûjiyê diçin
- Adrêsen ji yên alîkariyê bo têkildaran û xizmên wan pêşkêş dikin

Ev rehber di çarçoveya projektê „MiMi-pêşîlêgirtina tund û tûjiyê di gel penaberan ji bo penaberan“, seranserî Elmaniya bi pêş ket. Ev bi van zimanan jî, bosnî, erebî, inglîzî, farsî, ferensî, kurdî (kurmancî), paştî, serbokirwatî û turkî dikarin werin daxwazkirin û li ser vê malperê jî hene.

„www.mimi-gegen-gewalt.de“ û „www.mimi-bestellportal.de“.

Ethno-
Medizinisches
Zentrum e.V.

LANDKREIS

STUTTGART

Ev rehber tê dan ji hêla: